

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. Ez a fordítás semmire sem kötelezi a Bíróságot. További információk a teljes jognyilatkozatban, jelen dokumentum végén találhatók.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ÖTÖDIK SZEKCIÓ

M. kontra NÉMETORSZÁG ÜGY

(19359/04 sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2009. december 17.

VÉGLEGES

2010. 05. 10.

*Ez az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése alapján jogerőre emelkedik.
Szövege a szerkesztés során még változhat.*

Az M. kontra Németország ügyben

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Ötödik Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Peer Lorenzen, *elnök*,

Renate Jaeger,

Karel Jungwiert,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Zdravka Kalaydjieva, *bírák*,

és Claudia Westerdiek, *hivatalvezető*,

2009. november 24-i, zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően,
az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Német Szövetségi Köztársaság ellen benyújtott kérelem (19359/04 sz.) az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) 34. Cikke alapján, amelyet egy német állampolgár, M. („a kérelmező”) terjesztett a bíróság elé 2004. május 4-én. A kérelmező jogi segítségnyújtásban részesült. 2008. július 7-én a Kamara elnöke a kérelmező 2008. július 1-i kérésének eleget téve úgy döntött, hogy a kérelmező nevét nem hozza nyilvánosságra (a bírósági szabályok 47. szabály 3. bekezdés alapján).

2. A kérelmező felpanaszolta, hogy megsértették az Egyezmény 5. Cikkének 1. szakaszában foglalt jogait, amikor biztonsági őrizetét az akkoriban hatályos törvények szerinti, az övéhez hasonló típusú esetekben szokásos tíz éves időtartamon túlra meghosszabbították. Felpanaszolta továbbá, hogy biztonsági őrizetének határozatlan időtartamra szóló meghosszabbítása megsértette a 7. Cikk 1. szakaszában foglalt jogait, amely szerint nem szabható ki súlyosabb büntetés annál, mint amit az elkövetésekor hatályos törvény szabályozott.

3. Az Ötödik Szekció Kamarája 2007. Március 13-án kommunikálta a kérelmet. A kérelem érdeméről és elfogadhatóságáról a strasbourgi Human Rights Buildingben (Emberijogi Épület) tartott, nyilvános ülésen döntöttek 2008. július 1-jén (54. szabály, 3. bek.)

A bíróság előtt megjelentek:

(a) *a kormány részéről*

Mrs A. WITTLING-VOGEL, <i>Ministerialdirigentin</i> ,	<i>képviselő,</i>
Mr H. SCHÖCH, bünygyi jogi professzor,	<i>tanácsadó,</i>
Mr M. BORNMANN, ügyész,	
Mr B. BÖHM, <i>Ministerialdirigent</i> ,	
Mr B. BÖSERT, <i>Ministerialrat</i> ,	
Mrs G. LAUNHARDT, ügyész,	
Mr J. BACHMANN, a schwalmstadti börtön igazgatója,	<i>tanácsadók;</i>

(b) *a kérelmező részéről*

Mr B. SCHROER,	
Mr A.H. STOPP,	<i>jogtanácsos,</i>
Mr T. SCHULLA,	<i>tanácsadó.</i>

A bíróság meghallgatta Mrs. Wittling-Vogel, Mr. Schöch és Mr. Stopp felszólalásait, valamint a felmerült kérdésekre adott válaszokat.

4. Egy 2008. július 1-i döntés értelmében, a meghallgatást követően a Bíróság a kérelmet elfogadhatónál találta.

5. A kérelmező és a kormány további írásos észrevételeket tett (59. szabály, 1. bek.)

A TÉNYÁLLÁS

I. AZ ESET KÖRÜLMÉNYEI

6. A kérelmező 1957-ben született és jelenleg a schwalmstadti börtönben tartózkodik.

A. A kérelmező korábbi elítélései, illetve előzetes letartóztatásba helyezésének elrendelése és végrehajtása

1. A kérelmező korábbi elítélései

7. Miután a kérelmező elérte a büntethetőség korhatárát, legkevesebb hét alkalommal ítélték el és mindössze néhány hetet töltött szabadon.

8. 1971. és 1975. között többször elítélték másokkal együtt lopás és betörés miatt. Négy alkalommal szökött meg a börtönből.

9. 1977. október 5-én a kasseli Regionális Bíróság a fiatalokú bűnözőkre vonatkozó büntetőjogi törvényekre való hivatkozással a kérelmezőt gyilkossági kísérletért, többedmagával elkövetett rablás, testi sértésért és zsarolásért hat év börtönbüntetésre ítélte. A bíróság

megállapította, hogy kb. egy héttel szabadulása után a kérelmező egy bűntársával együtt megsebesítette és kirabolta egy ismerőst és arra kényszerítették – homoszexuális – áldozatukat, hogy aláírjon egy kölcsönmegállapodást. A következő napon megsebesítette és megpróbálta megölni áldozatát, miután megtudta, hogy áldozata a rablást bejelentette a rendőrségen. Egy D. által jegyzett szakértői jelentésre alapozva a bíróság megállapította, hogy a kérelmező patológikus mentális rendellenességben szenved, melynek eredményeként büntetőjogi felelőssége korlátozott volt (Büntető Törvénykönyv, 21. cikk).

10. 1979-ben a wiesbadeni Regionális Bíróság testi sértés miatt egy év kilenc hónap börtönre ítélte, majd a Büntető Törvénykönyv 63. cikkére hivatkozva (lásd a 47. bekezdésben, lentebb) elrendelte elhelyezését egy pszichiátriai intézetben. A kérelmező bántalmazott egy börtönőrt, akinek a fejéhez vágott egy súlyos fémdobozt, majd megszúrta egy csavarhúzóval, miután feddést kapott. Ahogy azt D. szakértő megerősítette, a kérelmező súlyos, patológikus mentális rendellenességben szenvedett, melynek köszönhetően büntetőjogi felelősségre vonhatósága lecsökkent.

11. 1981. január 9-én a marburgi Regionális Bíróság egy indítvány hatására testi sértés miatt elítélte a kérelmezőt, miután a kérelmező megtámadta egy rokkant fogolytársát, mikor vitába keveredtek azzal kapcsolatban, hogy nyitva maradjon-e a cellájuk ablaka. Figyelembe véve a wiesbadeni Regionális Bíróság 1979. március 8-i ítéletét, a marburgi bíróság halmozati büntetésként összesen két év hat hónap börtönre ítélte a kérelmezőt. Ezen kívül fenntartotta az ítéletet, mely alapján a kérelmezőt pszichiátriai intézetben helyezték el. Az eljárás során egy szakértő azt állapította meg, hogy a kérelmező már nem mutat patológikus mentális rendellenességre utaló tüneteket.

2. Az előzetes letartóztatási parancs a kérelmezővel szemben

12. 1986. november 17-én a marburgi Regionális Bíróság gyilkossági kísérlet és rablás vádjával öt év börtönbüntetésre ítélte a kérelmezőt. Ezen kívül elrendelte előzetes letartóztatásba vételét (*Sicherungsverwahrung*) a Büntető Törvénykönyv 66. cikk 1. bekezdése alapján (lásd lentebb, 49-50. bekezdés). A bíróság úgy találta, hogy amikor a pszichiátriai intézetben fogva tartásának feltételeit, ahol 1984. októbere óta tartózkodott, enyhítették, a kérelmező 1985. július 26-án kirabolta és megpróbált megölni egy nőt, aki vállalta, hogy egy napig vele tölti az idejét egy másik városban. Egy neurológiai és pszichiátriai szakértő, W. jelentését figyelembe véve a bíróság úgy találta, hogy a kérelmező továbbra is súlyos mentális rendellenességgel küzd, amelyet azonban már nem lehet patológikusnak minősíteni, ezért orvosi kezelésre nem volt szüksége. Ennek megfelelően nem tekinthető csökkent bűnügyi felelősségűnek, így a Büntető Törvénykönyv 63. cikkének értelmében elrendelt pszichiátriai intézetben történő elhelyezésének feltételei már nem érvényesek. Ugyanakkor erős

hajlama volt mások testi épségének kárára elkövetett bűncselekmények végrehajtására. Mivel várható volt, hogy további, spontán erőszakos bűncselekményeket fog elkövetni, közveszélyes személynek minősül, ezért biztonsági őrizetbe vétele volt szükséges.

3. A kérelmező biztonsági őrizetbe vételének végrehajtása

13. 1991. augusztus 18. óta a kérelmező, miután letöltötte börtönbüntetésének teljes idejét, biztonsági őrizetben van a schwalmstadti börtönben.

14. 1992. január 14-én a giesseni Regionális Bíróság elutasította a próbaidőre felfüggesztést a biztonsági őrizet és a pszichiátriai intézetben való elhelyezés alól. A bíróság M.-I. szakértői jelentésére hagyatkozott, aki arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező valószínűsíthetően további bűncselekményeket fog elkövetni hajlamából adódóan, amely a Büntető Törvénykönyv 66. cikke szerint visszaesőnek minősíti, ellenben nem tartotta nagy valószínűségűnek, hogy a kérelmező a pszichiátriai állapotának következtében követhet el törvénysértéseket, amellyel a Büntető Törvénykönyv 63. cikkének hatálya alá esne.

15. 1995. október 26-án a kérelmező kihasználva egynapos eltávozását elszökött, de 1995. november 17-én feladta magát a rendőrségen.

16. 1998. november 17-én a marburgi Regionális Bíróság ismételten, az 1994. szeptember 20-i és 1996. november 13-i ítéletéhez hasonlóan elutasította a próbaidőre felfüggesztést a biztonsági őrizet és a pszichiátriai intézetben való elhelyezés alól. A bíróság figyelembe vette, hogy az eltelt idő alatt a kérelmező akkoriban bőrfejűekkel azonosult és eltörte egy fogolytársa orrát, valamint durván sértegette a schwalmstadti börtön igazgatóját.

B. A kérdéses eljárások

1. A marburgi Regionális Bíróság döntése

17. 2001. április 10-én a marburgi Regionális Bíróság elutasította a kérelmező kérését, hogy próbaidőre bocsássák biztonsági őrizete alól, amelyet a bíróság 1986. november 17-én rendelt el, illetve a pszichiátriai intézetben történő elhelyezése alól, amelyet a bíróság 1981. január 9-én rendelt el. A Büntető Törvénykönyv 67e cikk 3. bekezdése alapján (lásd lentebb, az 56. bekezdésben) a bíróság kijelentette, hogy a döntés felülvizsgálatára legkorábban két év múlva kerülhet sor.

18. A kérelmező korábbi büntetéseire és a börtönben tanúsított viselkedésére való tekintettel a Regionális Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy nem valószínű, hogy a kérelmező szabadon bocsátása esetén nem követ el további súlyos bűncselekményeket (a Büntető Törvénykönyv

67d cikk 2. bekezdése alapján, lásd lentebb, 53. bekezdés). A bíróság megvizsgálta a kérelmező által a bíróság elé tárt bizonyítékokat. A kérelmező képviselőjét a tárgyaláson egy jogtanácsos látta el. A bíróság ezen felül konzultált a schwalmstadti börtönnel és a marburgi ügyészségi hivatallal. Mindkét megkérdezett intézmény azt javasolta, hogy ne függesszék fel próbaidőre a kérelmező elzárását. A bíróság egyetértett egy bevont bűnügyi pszichiátriai szakértő, K. jelentésével, aki azt a nézetet vallotta, hogy a kérelmező narcisztikus személyiség, aki képtelen az empátiára, de nem tekinthető pszichopátikus rendellenességben szenvedőnek, és több éves megfigyelése után lehet csak eldönteni, hogy veszélyes-e a továbbiakban a társadalomra.

19. A Regionális Bíróság döntésében elrendelte a kérelmező biztonsági őrizetbe vételét a 2001. szeptember 8-i időszak utánra is, amikor lejárt a biztonsági őrizet tíz éves időtartama (hozzászámítva azt az időszakot is, amelyet a kérelmező szökésben töltött). Ennek a döntésnek alkotmányossági akadálya nem volt. A bíróság szerint a kérelmező folytatólagos biztonsági elzárását a Büntető Törvénykönyv 1998-ban módosított 67d cikk 3. bekezdése tette lehetővé (lásd 53. bekezdés lentebb). A Büntető Törvénykönyvet bevezető rendelet 1998. évi módosítása szerinti 1a(3) szakasza alapján a kérdéses cikk alkalmazhatónak minősült olyan fogvatartottakra nézve is, akiknek biztonsági őrizetbe vétele a törvény változása előtt következett be (lásd lentebb, 54. bekezdés). A Szövetségi Alkotmánybíróság elutasította azt az alkotmányossági panaszt, amelyben a törvény változtatása közvetetten említve volt. A kérelmező büntetőjogi múltjára és lehetséges jövőbeli elkövetéseire való tekintettel a folytatólagos biztonsági őrizete nem volt aránytalan.

20. A kérelmezőnek a pszichiátriai intézetben való elhelyezésével kapcsolatos fellebbezése korainak minősült, mivel éppen nem tartózkodott pszichiátriai intézetben és nem szándékoztak pszichiátriai intézetben elzárni.

2. A Frankfurt am Main-i fellebbviteli bíróság döntése

21. 2001. október 26-án a Frankfurt am Main-i fellebbviteli bíróság, kiegészítve a marburgi Regionális Bíróság döntését, megsemmisítette az 1981. január 9-i ítéletet, amely a kérelmező pszichiátriai intézetben történő elhelyezéséről szólt. A Regionális Bíróság döntésének többi részét fenntartva a frankfurti bíróság úgy döntött, hogy nem függeszti fel próbaidőre a kérelmező biztonsági őrizetét, a marburgi Regionális Bíróság 1986. november 17-i ítéletének megfelelően, és elrendelte további elzárását a tíz éves biztonsági őrizeti idő lejáratára után, 2001. szeptember 8-tól. A bíróság megerősítette, hogy fellebbezés legkorábban két év elteltével nyújtható be.

22. A fellebbviteli bíróság megállapította, hogy a kérelmező pszichiátriai intézetben történő elhelyezése céltalan volt. Az 1985. óta a bíróságokhoz

eljuttatott szakértői vélemények, valamint egy, a bíróság által elrendelt, K. által elkészített új, szakértői vélemény szerint egyértelmű volt, hogy a kérelmező nem szenved súlyos mentális zavarban, amely patológiakusnak lenne nevezhető.

23. A kérelmező biztonsági őrizetbe vételét illetően, akit a fellebbviteli bíróság előtt jogtanácsos képviselt, a bíróság a Regionális Bíróság indokait megerősítve megállapította, hogy a kérelmező közveszélyessége tette szükségessé a folytatólagos letartóztatást. Az elkövetett bűncselekményei, valamint a szabadon engedése után feltételezhetően elkövethető bűncselekményei fényében a folytatólagos elzárása arányosnak minősült. A letartóztatását meghatározó körülmények érdemi változása az elkövetkező két év során nem volt várható (Büntető Törvénykönyv, 67e cikk 3. bekezdés).

24. A fellebbviteli bíróság álláspontja szerint a Büntető Törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdésének 1998. évi módosítása alkotmányos volt. A bíróság belátta, hogy a kérelmező biztonsági őrizetbe vételének elrendelése idején a letartóztatás ideje tíz év után megszűnt volna. Mindazonáltal a Büntető Törvénykönyv 2. cikkének 6. bekezdése (lásd lentebb, 48. bekezdés) visszamenőleges súlyosbítást tett lehetővé a kérelmezőéhez hasonló helyzetben, a megelőző intézkedések, például a biztonsági őrizetek vonatkozásában. Az ilyen intézkedések nem büntetésnek minősültek, hanem megelőző intézkedésnek, ezért nem estek az alaptörvény 103. cikk 2. bekezdés tiltásainak hatálya alá (lásd lentebb, 61. bekezdés), mint visszamenőleges büntetőjogi intézkedések.

25. Hasonlóképpen, a kérelmező folytatólagos biztonsági őrizetben tartása nem szegte meg a törvény által szabályozott, visszamenőleges hatályú intézkedések tilalmazó elvét. A közérdekre való tekintettel, úgyis mint a közösség védelme a veszélyes elemek ellen, a törvényhozó jogosnak találta a jelen ügyben az ilyen visszamenőleges hatályú intézkedés alkalmazását.

3. A Szövetségi Alkotmánybíróság döntése

26. 2001. november 26-án a kérelmező, képviselője útján panasszal élt a Szövetségi Alkotmánybíróságnál a döntés ellen, amelyben elrendelték további biztonsági őrizetbe vételét a tízéves időszakon túl. A kérelmező azt állította, hogy ezeket a döntéseket a Büntető Törvénykönyv 1998. évi módosított 67d cikk 3. bekezdésére való hivatkozással tették, amely szerint az elítélt első biztonsági őrizeti periódusa visszamenőleges hatállyal a maximális tíz évről korlátlan időtartamra növelhető. Következésképpen az intézkedés megszegte a visszamenőleges hatályú büntetés tilalmát, melyet az Alaptörvény 103. cikk 2. bekezdése tartalmaz, valamint a visszamenőleges jogalkotás tilalmát, amelyet a jogrend magában foglal, az arányosság elvét és a szabadsághoz való jogát az Alaptörvény 2. cikk 2. bekezdésének második mondata fogalmaz meg (lásd alább, 57. bekezdés).

Ezen kívül a kifogásolt intézkedés maga után vonta, hogy elzárása feltételeinek enyhítése nem volt lehetséges, amely pedig hozzájárulhatott volna, hogy pozitív hatással legyen arra, hogy bebizonyosodjon, már nem veszélyes a közösségre. Ennek következményeként lényegében életfogytig tartó bebörtönzést jelentett a szabadulás esélye nélkül.

27. 2004. február 5-én a Szövetségi Alkotmánybíróság nyolc bírából álló testülete meghallgatást tartott, melyen konzultáltak pszichiátriai szakértőkkel és több börtönigazgatóval, majd elutasították a kérelmező alkotmányossági panaszát (no. 2 BvR 2029/01) megalapozatlanságra hivatkozva. Alaposan megindokolt ítéletében (amely 84 oldal hosszú volt), az alkotmánybíróság fenntartotta, hogy a Büntető Törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdése a Büntető Törvénykönyvet bevezető rendelet 1998. évi módosítása szerinti 1a(3) olvasatában illeszkedett az alaptörvényhez.

(a) Szabadsághoz való jog

28. A Szövetségi Alkotmánybíróság megállapította, hogy a büntetőjog 67d cikk 3. bekezdése alapján elrendelt biztonsági őrizet arányos mértékben korlátozta az alaptörvény 2. cikk 3. bekezdése szerinti, szabadsághoz való jogot.

29. A bíróság hangsúlyozta, hogy minél tovább tartózkodik biztonsági őrizetben egy személy, annál szigorúbb arányossági feltételek vonatkoztak a szabadsága megvonására. A büntető törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdése számításba veszi a tíz év leteltével a szabadsághoz való jog növekvő fontosságát és szigorúbb feltételekhez köti a jogi érdekeket a fenyegetettség tekintetében (csak az áldozatok fizikai vagy mentális integritását védve), illetve a kérelmező veszélyességének bizonyítottságát illetően (egy megfelelően alátámasztott, külsős pszichiátriai szakértői véleménnyel). Ezen kívül a törvény a fogva tartás megszüntetését tette meg kötelezőnek és a meghosszabbítást kivételes esetnek, melyet csak végső esetben lehetett alkalmazni. Ezen kívül a megelőző letartóztatás eljárási feltételei (a büntető törvénykönyv 67c cikk 1. bekezdés, 67d cikk 2. és 3. bekezdés, valamint 67e cikk) rendszeres felülvizsgálatot tettek lehetővé, melyek eldönthették, hogy az adott személy elzárása felfüggeszthető, vagy megszüntethető-e. Tekintettel arra a különleges jelentőségre, melyet az érintett személy jövőbeni veszélyességének megállapítása szempontjából az elzárás feltételeinek enyhítése jelentett, az eljáró bíróság nem fogadhatta el alapos indoklás nélkül egy büntetés-végrehajtási intézménytől a fogva tartási feltételek enyhítési elutasítását abból az okból, hogy ez a biztonsági őrizet megszüntetésének első lépése lehet.

30. A biztonsági őrizet célja nem az elkövetett, múltbeli bűncselekmények retorziója, hanem a jövőben bekövetkező bűncselekmények megakadályozása. Ebből fakadóan a *Länder* célja, hogy biztosítsa, a fogvatartott személy fogva tartási feltételei javulhassanak a börtönbeli feltételek között megengedhető legnagyobb mértékben.

(b) Visszamenőleges törvényekre vonatkozó tiltások

31. A Szövetségi Alkotmánybíróság továbbá megállapította, hogy a büntető törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdése a Büntető Törvénykönyvet bevezető rendelet 1998. évi módosítása szerinti 1a(3) szekcióval való összefüggésében értelmezve nem sértette meg az Alaptörvény 103. cikk 2. bekezdését. A cikkely által meghatározott szigorú tiltás a büntetőjog visszamenőleges alkalmazására nem vonatkozik a korrekciós és prevenciós intézkedésekre, mint például a büntető törvénykönyvben megtalálható prevenciós letartóztatás.

32. A „büntetett” és „büntetendő cselekmény” értelmezése tekintetében az Alaptörvény 103. cikk 2. bekezdésére vonatkozóan a Szövetségi Alkotmánybíróság megállapította, hogy a cikk csak olyan állami intézkedésekre vonatkozik, melyek kifejezetten a jogellenes és vétkes magatartás önálló megrovására irányulnak és a büntettnak megfelelő mértékű büntetés kiszabására vonatkoznak. Az Alaptörvény keletkezését figyelembe véve, valamint a 103. cikk 2. bekezdésének célját figyelembe véve a cikk nem vonatkozott egyéb állami intézkedésekre, melyek az egyének jogait gátolhatják.

33. Az Alaptörvény 103. cikk 2. bekezdése kifejezetten nem terjed ki a korrekciós és prevenciós intézkedésekre, melyek mindig eltérően voltak értelmezve a büntetésektől a büntető törvénykönyv kétsávos rendszerében, amely a büntetésből, illetve a korrekciós és prevenciós intézkedésekből álltak. Az a tény, hogy egy intézkedés összefüggésben volt egy törvénytelen cselekedettel vagy jelentősen beavatkozott egy személy szabadsághoz való jogába, önmagában nem elegendő indok. Egy büntetéssel ellentétben a biztonsági őrizet nem a bűnösséget hivatott megtorolni, hanem egyszerűen megelőzési intézkedés volt, amely a közösséget kívánja megóvni egy veszélyes bűnelkövetőtől. Ezért a biztonsági őrizetet a 103. cikk 2. bekezdése nem foglalja magában, bár közvetlenül kapcsolatban állt a minősített törvénytisértéssel.

(c) Jogos elvárások védelme a jogrend alapján

34. A Szövetségi Alkotmánybíróság továbbá hat szavazattal kettő ellenében megállapította, hogy az elzárás maximális időtartamának eltörlése, amennyiben a biztonsági őrizet első alkalommal kerül elrendelésre, és a vonatkozó intézkedés (a büntető törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdése a Büntető Törvénykönyvet bevezető rendelet 1998. évi módosítása szerinti 1a(3) szekcióval összefüggésben) olyan bűnelkövetőknél kerül alkalmazása, akik azelőtt kerültek biztonsági őrizetbe, hogy bevezették és hatályba lépett volna az új szabályozás, és akik még nem töltötték le teljes mértékben a büntetésüket, összhangban van egy jogállami eszközökkel működő állam által garantált jogos elvárásokkal (2. cikk 2. bekezdés az Alaptörvény 20. cikk 3. bekezdésével összefüggésben; lásd lentebb, 59. bekezdés).

35. A bíróság hangsúlyozta, hogy a büntető törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdésének módosítása nem visszamenőleg változtatta meg a bűncselekményhez kapcsolódó jogi következményeket, mint az rögzítve lett az elítélő bíróság végső ítéletében. Minden alkalommal az ítélet végrehajtásáért felelős bíróság fennhatósága alá tartozott annak eldöntése, hogy egy elítélt meddig maradjon biztonsági őrizetben.

36. Mindettől függetlenül a biztonsági őrizet első szakaszának időtartama a büntető törvénykönyv 67d cikk 1. és 3. bekezdésének régi verziója alapján okot adott a fogvatartottaknak, hogy tíz év elteltével számítsanak a szabadon engedésükre. A büntető törvénykönyv 2. cikk 6. bekezdése alapján (lásd lentebb, 48. bekezdés), a biztonsági őrizet maximális, tíz éves időtartama, akár a korrekció és prevenció többi formája kezdettől fogva változtatható volt.

37. Az érdekeket mérlegelve a Szövetségi Alkotmánybíróság úgy döntött, hogy a jogalkotó feladata a közösség tagjait megvédeni az életüket, épségüket és szexuális integritásukat veszélyeztető elemektől és ez a kötelesség felülbírálta az őrizeteseik azon elvárását, hogy a tíz éves időkorlát nem kerül meghosszabbításra. A büntető törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdése úgy került megfogalmazásra, hogy kivételt képezzen a szabály alól és a hozzá tartozó eljárási garanciák fényében visszamenőleges alkalmazása nem minősült aránytalannak.

(d) Emberi méltóság

38. A Szövetségi Alkotmánybíróság továbbá megállapította, hogy egy személynek az Alaptörvény 1. cikk 1. szakaszában foglalt emberi méltósághoz fűződő joga nem vet fel alkotmányossági elvárást, hogy egy elítélt személy biztonsági őrizetbe vételéhez maximális időtartamot kell rendelni. Az érintett személy emberi méltósága akkor sem sérül, ha hosszú ideig biztonsági őrizetben marad, amennyiben ezt szükségessé teszi az érintett személy jelentette folyamatos veszélyhelyzet. Ugyanakkor a biztonsági őrizetbe vétel célja a fogvatartottak rehabilitálásának kell lennie és annak megalapozása, hogy felelős életet élhessen a börtönön kívül. Az emberi méltóság olyan törvényeket és programokat igényel, melyek valódi lehetőségeket kínáltak az őrizeteseik számára, hogy visszanyerjék szabadságukat.

39. A biztonsági őrizet jelen formájában megfelel az elvárásoknak. Az ítéletek végrehajtásáért felelős bíróságoknak az elítélt személy börtönbüntetése lejárata előtt meg kell vizsgálniuk (a büntető törvénykönyv 67c cikk 1. bekezdése) majd azt követően legalább két évente (a büntető törvénykönyv 67e cikk 2. bekezdése) felülvizsgálni az intézkedés felfüggesztésének lehetőségét. Amennyiben a fogvatartott személy tíz évet töltött el biztonsági őrizetben, az intézkedést a büntető törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdése alapján meg kell szüntetni, amennyiben határozott

veszélyeztetés esete nem áll fent. A gyakorlat alapján a biztonsági őrizetbe helyezettéket a meghatározott idő letöltése után szabadon engedték.

(e) A jogszerű bíró fennhatósága alól történő kivonás

40. Végezetül a Szövetségi Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jogszerű bíró fennhatósága alól való eltávolítás tiltása, amelyet az Alaptörvény 101. cikk 1. bekezdése garantált (lásd lentebb, 60. bekezdés) nem állt fent. A büntető törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdése nem teszi szükségtelemmé, hogy bírói döntés határozzon a biztonsági őrizet meghosszabbításáról, amennyiben az figyelembe vette az adott ügy minden körülményét.

C. A kérelmező ellen gyakorlatban alkalmazott biztonsági őrizetbe vétel

41. A schwalmstadti börtönben biztonsági őrizetben állók a kérelmezőhöz hasonlóan külön épületben vannak elhelyezve a büntetésüket töltő többi őrizetestől. Az elítélt bűnelkövetőkhöz képest rendelkeznek bizonyos előnyökkel, például viselhetik és moshatják saját ruhájukat és több költőpénzt kapnak. Külön sportszobában sportolhatnak és minden nap több órát tölthetnek az udvaron. A celláik több bútorral és felszereléssel vannak ellátva és hosszabb látogatási idő jár nekik.

42. A társadalomba történő visszailleszkedésüket illetően a schwalmstadti börtön biztonsági őrizetüket töltő személyei, a többi büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartottakhoz hasonlóan heti csoportos megbeszéléseken vehetnek részt, ahol időtöltési foglalkozási javaslatokat tehetnek és a napi időbeosztásra tehetnek javaslatokat. Ezen kívül egyéni megbeszéléseken igyekeznek javítani az őrizetes integrációját a csoportba, valamint egy kéthetenkénti csoportos foglalkozás alkalmával, *inter alia*, a felkínált kezelési lehetőségek elfogadására motiválják az őrizeteseket. Amennyiben a fogvatartott jelzi az ez iránti igényét, egyéni terápiás foglalkozásokon vehetnek részt egy külső terapeutával vagy csoportterápiában egy másik börtön szocioterápiás létesítményében. A fogvatartott is kérhet konzultációt a pszichológustól vagy szociális munkástól, hogy segítsen válsághelyzetek megoldásában.

43. A kérelmező biztonsági őrizetbe helyezésétől fogva terápiás kezelésben részesült. 1993. eleje óta egy pszichológus foglalkozott vele a schwalmstadti börtönben. 2000. szeptemberétől 2003. márciusáig rendszeres egyéni terápiás foglalkozásokon vett részt egy külsős pszichológussal. A befejezett terápiák folytatása ezen a ponton túl nincs jelezve. Ezen felül a kérelmezőt egy pszichiáter rendszeres időközönként megvizsgálta, hogy értékelést készítsen közveszélyességéről és az állapotának megfelelően engedélyezze a fogva tartása körülményeinek enyhítését. A biztonsági őrizet feltételeinek enyhítése kapcsán a kérelmező

jelenleg rövid időszakokra, évente néhány alkalommal, kísérettel elhagyhatja a fogva tartása helyszínét (*Ausführungen*). Ezen kívül rendszeresen (átlagosan havonta háromszor) meglátogatja menyasszonya, akit 2005-ben jegyzett el. A kérelmező kisebb megszakítással rendszeresen dolgozik a börtönben, jelenleg a fémműhelyben dolgozik, és havi 350-543 euró (EUR) összeget keres a munkájával.

44. Egy pszichiátriai szakértői jelentés, valamint egy másik, 2006. szeptemberben kelt pszichológiai jelentés szerint a kérelmező jelentős lépéseket tett az irányba, hogy újra beilleszkedhessen a társadalomba, különösen azon a téren, hogy elfordult gyermekkorától fogva kifejlődött bűnözői identitásától, és hajlamosabb cselekvés előtt gondolkodni. Menyasszonyával kialakított új kapcsolata további pozitív fejleménynek tekinthető és abban az esetben, ha kiengednék a börtönből, tovább javíthatná szociális körülményeit. Ez a tendencia azonban egyelőre még nem stabilizálódott és a mások iránti lojalitás és empátia hiánya, valamint a veszélyes lobbanékonysága, melynek legutóbbi bizonyítékeként 2005-ben egy másik fogvatartottat egy sütőforma kapcsán támadt nézeteltérés során arcon ütötte, továbbra is jelen van. A szakértő a jelenlegi intézkedések fenntartását és a biztonsági őrizet körülményeinek körültekintő, mérsékelt enyhítését javasolta.

II. VONATKOZÓ NÉMET, ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉS NEMZETKÖZI JOG ÉS GYAKORLAT

A. Német törvények és gyakorlat

1. Korrekciós és preventív célzatú büntetések és intézkedések

45. A német büntetőjog különbséget tesz a büntetések (*Strafen*) és az ún. korrekciós és prevenciós intézkedések (*Maßregeln der Besserung und Sicherung*) között törvénytelen cselekedetekre vonatkozóan. Ez a kétsávos szankcionálási rendszer, melynek bevezetését a XIX. század vége óta napirenden volt, 1933. november 24-én lépett hatályba büntetőjogi törvényként a többszörös visszaesők és a korrekciós és preventív intézkedések szabályozására (többszörös visszaesőkre vonatkozó törvény – *Gesetz gegen gefährliche Gewohnheitsverbrecher und über Maßregeln der Besserung und Sicherung*). A biztonsági őrizetbe vétel szabályai lényegében változatlan formában érvényben maradtak 1945. után, majd 1969-től számos változtatáson estek át.

46. A büntetések (lásd a büntető törvénykönyv 38. cikk *et seq.*) többnyire börtönbüntetést és bírságot jelentenek. A büntetés mértéke a

vádolt bűnösségének súlyosságától függ (büntető törvénykönyv 46. cikk 1. bekezdés).

47. A korrekciós és prevenció intézkedések (lásd a büntető törvénykönyv 61. cikk *et seq.*) többnyire pszichiátriai intézeti elhelyezést (büntető törvénykönyv 63. cikk) vagy detoxifikációs intézményben való elhelyezést (büntető törvénykönyv 64. cikk) vagy biztonsági őrizetbe helyezést (büntető törvénykönyv 66. cikk) jelentenek. Ezen intézkedések célja a veszélyes bűnözők rehabilitálása, illetve a közösség védelme ezen személyektől. Ezek az intézkedések az elkövetők büntetése mellett is kiszabhatóak (vö: 63. cikk *et seq.*), ugyanakkor arányosnak kell lenniük az elkövetett, vagy várhatóan elkövethető bűncselekmények súlyával, illetve az elkövető veszélyességével (büntető törvénykönyv 62. cikk).

48. A büntető törvénykönyv intézkedéseinek időbeli alkalmazhatósága attól függ, hogy a büntetésekkel, vagy a korrekciós és prevenció intézkedésekkel állnak összefüggésben. A büntetést az a törvény szabja meg, amely a tett elkövetésekor érvényben van (büntető törvénykönyv 2. cikk 1. bekezdés); ha vonatkozó törvény a tett elkövetése és a bírósági ítélet között megváltozik, az enyhébb törvényi szabályozás az érvényes (2. és 3. cikk). Másrészt a korrekciós és megelőző intézkedésekkel kapcsolatos döntések a döntés meghozatalakor érvényes törvények szerint érvényesíthetőek, hacsak a törvény másként nem rendelkezik (2. és 6. cikk).

2. A büntető törvénykönyv rendelkezései és a biztonsági őrizetbe vétel büntetőeljárási szabályozása

(a) A biztonsági őrizetbe vételi utasítás

49. Az ítélező bíróság a bűnelkövető elítélésekor elrendelheti a biztonsági őrizetbe vételét bizonyos esetekben, a börtönbüntetés mellett, amennyiben az elítéltet a közösségre veszélyesnek találják (büntető törvénykönyv 66. cikk).

50. Az ítélező bíróság általában akkor egészíti ki biztonsági őrizetbe vétellel a büntetést, ha az elítélt szándékosan elkövetett bűncselekmény miatt legalább két év börtönbüntetést kapott és az alábbiakban következő feltételek fennállnak. Először: az elkövetőt korábban legalább kétszer, alkalmanként legalább egy évre már elítélték az új bűncselekmény előtt elkövetett szándékos bűncselekményekért. Másodszor: az elkövető korábban már ült börtönben vagy letartóztatták egy korrekciós és prevenció intézkedés részeként, legalább két évre. Harmadszor: az elkövető és tetteinek alapos kivizsgálása arra a következtetésre jut, hogy az elítélt súlyos bűncselekményekre való hajlamának köszönhetően, különös tekintettel az áldozataik fizikai vagy mentális bántalmazására és súlyos gazdasági károkkal járó lehetőségére, az elkövető veszélyt jelent a közösségre (lásd 66. cikk 1. bekezdés).

51. A büntető törvénykönyv 67c cikke szabályozza az elítéltek preventív célú őrizetbe vételi eljárását, amelyek nem kerülnek azonnali végrehajtásra, miután az azt elrendelő ítélet jogerőre emelkedik. A cikkely 1. bekezdése szerint amennyiben egy börtönbüntetésről szóló ítéletet az azzal egy időben elrendelt biztonsági célú elzárás előtt hajtanak végre, a végrehajtásért felelős bíróságnak (vagyis a Regionális Bíróság speciális kamarájának, amelynek három hivatásos bíróból kell állnia, lásd a bírósági szervezeti törvény 78a és 78b(1)(1) szakaszát) át kell tekintenie a börtönbüntetés lejárata előtt, hogy az érintett biztonsági elzárása továbbra is szükséges-e a törvény céljának eléréséhez. Ha ez nem áll fent, a bíróság próbaidőre felfüggeszti a biztonsági őrizetbe vételi parancsot; az érintett személy viselkedésének felügyelete (*Führungsaufsicht*) a felfüggesztéssel kezdetét veszi.

(b) A biztonsági őrizet időtartama

(i) *Hatályban lévő rendelkezések 1998. január 31. előtt*

52. A kérelmező bűnelkövetése és elítélése idején a büntető törvénykönyv 67d cikkének vonatkozó része az alábbiak szerint volt megfogalmazva:

67d cikk Elzárás időtartama

„(1) Detoxifikáló intézményben való elzárás nem lépheti túl a két évet és a biztonsági elzárás első időszaka nem haladhatja meg a tíz évet...

(2) Amennyiben nincs rendelkezés a maximális időtartamról, illetve ha az időkorlát még nem járt le, a bíróság próbaidőre felfüggesztheti az elzárási utasítást, amint megfelelő indok merül fel annak megvizsgálására, hogy az őrizetes személy szabadon bocsátható annak kockázata nélkül, hogy további törvénytelenéseket fog elkövetni. A felfüggesztés az érintett személy automatikus felügyeletét vonja maga után.

(3) Amennyiben a maximális időtartam lejár, az elzárt személy szabadon bocsátandó és az ellene szóló intézkedés megszűnik.”

(ii) A módosított rendelkezés 1998. január 31. óta van hatályban

53. A büntető törvénykönyv 67d cikke módosult, mialatt a kérelmező első alkalommal biztonsági őrizetbe került. A módosítást az 1998. január 26-i szexuális bűncselekmények és egyéb veszélyes törvénytelenességi rendelet (*Gesetz zur Bekämpfung von Sexualdelikten und anderen gefährlichen Straftaten*) mondta ki, amely 1998. január 31-én lépett hatályba. A módosított rendelkezés vonatkozó részei szerint:

67d cikk Elzárás időtartama

“(1) Detoxifikáló intézményben való elzárás nem lépheti túl a két évet...

(2) Amennyiben nincs rendelkezés a maximális időtartamról, illetve ha az időkorlát még nem járt le, a bíróság próbaidőre felfüggesztheti az elzárási utasítás további végrehajtását, amint az érintett személytől elvárható, hogy szabadon bocsátása után további törvényteleniségeket nem fog elkövetni. A felfüggesztés az érintett személy automatikus felügyeletét vonja maga után.

(3) Amennyiben az érintett személy tíz évet eltöltött biztonsági őrizetben, a bíróság az intézkedést megszüntetni köteles, amennyiben a továbbiakban nem áll fent annak a veszélye, hogy az őrizetbe vett személy bűnözői hajlamainak következtében nem fog elkövetni súlyos törvényteleniségeket, melyek jelentős pszichológiai vagy fizikai kárt okozhatnak más személyeknek. A megszüntetés az érintett személy automatikus felügyeletét vonja maga után.”

54. A büntető törvénykönyv módosított 67d cikkének *ratione temporis* alkalmazhatóságát illetően a Büntető Törvénykönyvet bevezető rendelet vonatkozó része:

1a szakasz A biztonsági őrizet szabályainak alkalmazhatósága

“(3) A büntető törvénykönyv 1998. január 26-i, szexuális bűncselekmények és egyéb veszélyes törvénytelenítési rendelettel (Szövetségi közlöny I, 160. old.) módosított 67d cikke korlátozás nélkül alkalmazható.”

55. A büntető törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdése által elvárt bírósági vizsgálat, valamint a szexuális bűncselekmények és egyéb veszélyes törvénytelenítési rendelet által módosított, büntetőeljárásról szóló törvény 67d cikk 2. bekezdése és a 463. cikk 3. bekezdése által diktált további döntések alapján, az ítélet végrehajtásáért felelős bíróság köteles szakértővel konzultálni az őrizetes szabadon bocsátását követően vélhető további bűnelkövetési magatartásának lehetőségéről, illetve köteles védőügyvédet kirendelni az őrizetes mellé.

(c) Biztonsági őrizet felülvizsgálata

56. A Büntető Törvénykönyv 67c cikk 1. bekezdése és a 67d cikk 2. és 3. bekezdése mellett a 67e cikk biztosítja a biztonsági őrizet felülvizsgálatának feltételeit. A bíróság bármikor felülvizsgálhatja, hogy a biztonsági őrizet további végrehajtása próbaidőre felfüggeszthető-e. A bíróságnak az időkorláton belül kötelező elvégezni a felülvizsgálatot (67e cikk 1. bekezdés). A biztonsági őrizetben lévő személyek esetén ez az időkorlát két év (67e cikk 2. bekezdés). A bíróság meghatározhat rövidebb időkorlátot, de a törvényességi kereteken belül feltételeket is szabhat a felülvizsgálathoz, amely időn belül a felülvizsgálat nem lehetséges (67e cikk 3. bekezdés).

3. Az Alaptörvény rendelkezései és a Szövetségi Alkotmánybíróság ítélezési gyakorlata

57. Az Alaptörvény 2. cikk 2. bekezdésének második mondata kimondja, hogy a személyes szabadság sérthetetlen.

58. Az Alaptörvény 20. cikk 3. bekezdése értelmében a jogalkotót köti az alkotmányos rend, a végrehajtói és bírói testületet a törvény és az igazság.

59. A Szövetségi Alkotmánybíróság jól megalapozott ítélkezési gyakorlata szerint az Alaptörvény 2. cikk 2. bekezdése a 20. cikk 3. bekezdésének viszonylatában védelmezi a jogos elvárásokat egy jogállamban. Egy törvény lehet visszamenő hatályú, amennyiben, bár jogi következményei nem jelennek meg a hatályba lépéséig, a definíciója kiterjed a folyamatban lévő eseményekre a hatályba lépése előtt (ú.n. *unechte Rückwirkung*; lásd a Szövetségi Alkotmánybíróság döntéseinek gyűjteményét (*BverfGE*), 72. kötet, 200. oldal *et seq.*, 242 és 105. kötet 17. oldal *et seq.* És 37. old *et seq.*). A visszamenőleges hatályú törvények tekintetében a jogbiztonság és a jogos elvárások védelmének elve nem élvez elsőbbséget a jogalkotó azon szándéka előtt, hogy megváltoztassa létező jogrendet a változó körülményekre való tekintettel. A jogalkotó akkor hozhat létre ilyen visszamenőleges hatályú törvényeket, amennyiben jogalkotási céljának fontossága a közjó érdekében túlmutat a jogos elvárás védelmének fontosságán (lásd a Szövetségi Alkotmánybíróság ítéletét a folyó ügyben, 70-73. oldal, számos referenciával az ítélkezési gyakorlatra).

60. Az Alaptörvény 101. cikk 1. bekezdése alapján senkit sem lehet kivonni a törvényes bíró fennhatósága alól.

61. Az Alaptörvény 103. cikk 2. bekezdése alatt egy cselekmény csak akkor büntethető, ha a büntethetőségét a cselekmény elkövetése előtt a törvény meghatározta.

4. Szabályok és gyakorlat a biztonsági őrizetbe vételi utasítások végrehajtása terén

(a) A büntetésvégrehajtási törvény

62. A (szövetségi) büntetésvégrehajtási törvény (*Strafvollzugsgesetz*) fekteti le azokat a szabályokat, melyek alapján a szabadságvesztéssel járó ítéleteket végre kell hajtani, illetve azokat a korrekciós és preventív intézkedéseket, melyekkel az érintett személyek megfoszthatóak szabadságuktól (lásd a törvény 1. szakaszt). Az intézkedések minden tartományban érvényesek voltak 2007. december 31-ig. Azóta minden tartomány saját maga szabályozhatja ezeket az eseteket. Azokban a tartományokban, amelyek már éltek ezzel a lehetőséggel, a biztonsági őrizetre vonatkozó rendelkezések nem térnek el jelentős mértékben a büntetésvégrehajtási törvényben foglaltaktól.

63. A büntetésvégrehajtási törvény 2. szakasza a szabadságvesztéssel járó ítéletek végrehajtásával foglalkozik. A szabadságvesztéssel járó ítéletek végrehajtása során az őrizetesnek képesnek kell lennie arra, hogy a továbbiakban felelősségteljes, bűnelkövetéstől mentes életet éljen (a

végrehajtás célja, első mondat). A szabadságvesztés végrehajtásának célja a közösség védelme a további sérelmek ellen (második mondat).

64. A büntetésvégrehajtási törvény 129-135. szakasza speciális szabályokat tartalmaz a biztonsági őrizetbe vételi utasításokra vonatkozóan. A 129. szakasz kifejti, hogy a biztonsági őrizetbe vettek biztonságos körülmények között kell elzárni a közösség védelmében (első mondat). Segítséget kell nyújtani nekik, hogy beilleszkedhessenek a társadalomba (második mondat). Hacsak másként nem rendelkezik a törvény (az említett törvény 131-135. szakasza), a börtönbüntetések végrehajtására vonatkozó intézkedéseket a biztonsági őrizetbe képest *mutatis mutandis* kell alkalmazni (130. szakasz).

65. A büntetésvégrehajtási törvény 131. szakasza szerint a biztonsági őrizetet ellátó intézmények felszereltségét, különös tekintettel a cellákra és a jóléti eszközökre, úgy kell kialakítani, hogy segítsenek az őrizeteseeknek a megfelelő módon megszervezniük az életüket az intézményben és megvédjék őket a hosszas szabadságvesztés okozta károktól. Személyes szükségleteiket a lehetőségek szerint figyelembe kell venni. A fenti törvény 132. szakasza kimondja, hogy az őrizetesek saját ruháikat hordhatják és saját ágyneműjüket használhatják, kivéve, ha ezt biztonsági okok tiltják és feltéve, hogy saját költségükön gondoskodnak a tisztításukról és cseréjükéről. Ezen felül a 133. szakasz kimondja, hogy az őrizetesek fizetésért cserébe elfoglaltságot kereshetnek maguknak, amennyiben ez hozzájárul ahhoz, hogy szabadon bocsátásuk után munkahelyet találhassanak maguknak képességeik fenntartásával, megosztásával vagy megszerzésével. Ezen kívül költőpénzt is kapnak. A 134. szakasz alapján az elzárás feltételei enyhíthetőek és legfeljebb egy hónapra szóló eltávozást kaphatnak abból a célból, hogy megállapítsák az érintettek szabad életre való alkalmasságát és felkészítsék őket szabadulásukra.

66. A büntetésvégrehajtási törvény 140(1). szakasza kimondja, hogy a biztonsági elzárást vagy külön intézetben, vagy egy börtön külön szárnyában kell megoldani az ítélet időtartamára.

(b) Statisztikák

67. A német kormány által benyújtott statisztikai anyag szerint (melyet a kérelmező nem vitatott), a német ítélőszékek 75 biztonsági őrizetet rendeltek el 2005-ben, melyek közül 42 elkövető szexuális bűncselekményért kapott ítéletet. 2007. március 31-én 415 főt tartottak nyilván biztonsági őrizetben Németországban. 2002-ben az átlagos, első periódusú biztonsági őrizet időtartama két év három hónap és hét év között alakult a különböző tartományokban. Ebben az évben 261, első alkalommal biztonsági őrizetbe helyezett személyt érintett a biztonsági őrizet maximális időkorlátjának eltörlése a büntető törvénykönyv 67d cikk 3. bekezdésének a büntető törvénykönyvet bevezető rendelet 1998. évi módosítása szerinti 1a(3)

szakasza alapján. 2008-ban még mindig 70 embert érintett a törvény változtatása, akik már több mint tíz éve voltak biztonsági őrizetben.

68. A kormány által benyújtott statisztikák alapján (melyet a kérelmező nem vitatott), Németországban 2006-ban 100 000 lakosra 95 fogvatartott jutott, míg például Észtországban 100 000 lakosra 333 fogvatartott, Csehországban 185, Spanyolországban 149, Angliában és Walesben 148, Franciaországban 85, Svájcban 83, Dániában 77, Norvégiában pedig 66 fogvatartott jutott. Továbbá az Európai Éves Büntetési Statisztikai Tanács 2006-os felmérése szerint, melyet 2007. december 12-én publikáltak (PC-CP (2007) 9 prokontra 2, 47. old.), az összes, legalább tíz évre vagy hosszabb időre elítélt őrizeteseik összlétszáma 2006. szeptember 1-jén Németországban 2907, Észtországban 402, Csehországban 1435, Spanyolországban 3568, Angliában és Walesben 12049, Franciaországban 8620, Dániában 172, Norvégiában 184 fő volt.

B. Összehasonlító jog

1. Veszélyes bűnelkövetők ellen védő rendszerek a lakosság védelmében

69. A bíróság elé tart információ és dokumentáció alapján az Európa Tanács tagállamai különböző megoldásokkal védik a közösséget azon elítélt bűnelkövetők ellen, akik teljes büntetőjogi felelősségre vonhatósággal cselekedtek tettük elkövetése idején (ahogy azt a kérelmező tette a vonatkozó időpontban), és akiknél fennáll a veszélye annak, hogy további súlyos vétségeket követhetnek el szabadulásuk után, ezért veszélyt jelentenek a közösségre.

70. Németországon kívül legalább hét másik tagállam fogadott el valamilyen megelőző elzárási módszert olyan elítélt személyekkel szemben, akiket nem találtak mentálisan zavartnak, más szóval teljes büntetőjogi felelősségtudattal rendelkeztek tetteik elkövetésekor, és akiket a közösségre veszélyesnek ítélték azzal a kockázattal, hogy újra elkövetnének hasonló súlyú bűntetteket. Ilyen törvények vannak Ausztriában (lásd az osztrák büntető-törvénykönyv 23. cikk *et seq.* És 47. cikk *et seq.*, illetve az osztrák büntetőeljárás törvények 435. cikkelyét *et seq.*), Dániában (lásd a dán büntető-törvénykönyv 70. cikk *et seq.*), Olaszországban (lásd az olasz büntető-törvénykönyv 199. cikk *et seq.*), Liechtensteinben (lásd a liechtensteini büntető-törvénykönyv 23. cikk *et seq.* És 47. cikk, valamint a liechtensteini büntetőeljárás törvények 345. cikk *et seq.*), San Marinóban (lásd a San Marino-i büntető-törvénykönyv 121. cikk *et seq.*), Szlovákiában (lásd a szlovák büntető-törvénykönyv 81. és 82. cikk) és Svájcban (lásd a svájci büntető-törvénykönyv 56. cikk *et seq.*). Ezekben az államokban biztonsági őrizetet általában az ítélszékek rendelnek el és általában a letöltött börtönbüntetés után hajtják végre (kivéve Dániában, ahol a

biztonsági őrizetet a börtönbüntetés helyett szabják ki). Az őrizetek veszélyességét rendszeres időközönként felülvizsgálják és próbaidőre bocsáthatják őket, ha már nem jelentenek veszélyt a közösségre.

71. A biztonsági őrizetbe vett személyek elzárási ideje és helyszíne speciális intézmény Ausztriában (osztrák büntető-törvénykönyv 23. cikk), Liechtensteinben (liechtensteini büntető-törvénykönyv 23. cikk), San Marinóban (San Marino-i büntető-törvénykönyv 121. cikk), Szlovákiában (szlovák büntető-törvénykönyv 81. cikk) és Svájcban (svájci büntető-törvénykönyv 64. cikk). Bár az olasz törvények is utalnak rá, hogy a biztonsági őrizetet speciális intézményben kell letölteni (kontraö.: olasz büntető-törvénykönyv 215. cikk *et seq.*), a gyakorlatban úgy tűnik, már nem léteznek ilyen intézmények és a biztonsági őrizetbe vettek is hagyományos börtönökben őrzik speciális elzárási szabályok szerint. A veszélyes elkövetők biztonsági őrizetét Dániában is hagyományos börtönökben látják el speciális elzárási szabályok szerint. Dániában, Olaszországban, San Marinóban, Szlovákiában lásd a szlovák büntető-törvénykönyv 82. cikk 2. bekezdés határozott rendelkezéseit) és Svájcban az érvényes rendelkezések nem szabnak meg maximális időtartamot a biztonsági őrizetre. Ezzel szemben Ausztriában és Liechtensteinben az ilyen elzárás nem haladhatja meg a tíz évet (lásd mind az osztrák, mind a liechtensteini büntető-törvénykönyv 25. cikk 1. bekezdését).

72. A biztonsági őrizet időbeni alkalmazását tekintve megjegyzendő, hogy egyes államok jogszabályainak megfogalmazása nem zárja ki a visszamenőleges alkalmazhatóságot. Az olasz büntető-törvénykönyv 200. cikkelye szerint például a biztonsági őrizetbe vételi döntés a végrehajtás idején hatályos törvényen alapul. A szlovák büntető-törvénykönyv 2. és 3. cikk alapján az ilyen jellegű döntés az intézkedés elrendelésének időpontjában hatályos törvények szerint történik. A dán büntető-törvénykönyv 4. cikk 1. bekezdése alapján annak eldöntése, hogy egy bűncselekményt biztonsági elzárással büntetnek, a büntetőeljárás ítélethozatalának idején hatályban lévő törvények szerint történik. A San Marino-i büntető-törvénykönyv hasonlóképpen nem tiltja a preventív intézkedések visszamenőleges alkalmazását. Ezzel szemben a biztonsági őrizet visszamenőleges alkalmazása tilos az osztrák és liechtensteini büntető-törvénykönyv 23. cikk 1. bekezdés *et seq.*, valamint a svájci törvények szerint.

73. Számos más tagállamban nem ismert a biztonsági őrizet fogalma, és az elkövetők veszélyességét figyelembe veszik mind az ítélet meghozatalakor és végrehajtásakor. Egyrészt a börtönbüntetések az elkövetők veszélyességének mértékében növekedhetnek, különösen a visszaesőknél. Ebben a tekintetben meg kell jegyezni, hogy a tagállamok bíróságainak többségével ellentétben az Egyesült Királyság ítélőszékei határozott különbséget tesznek az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetőjogi és a preventív formája között. A kiszabott büntetési tétel

rögzítve van, hogy tükrözze a bűnelkövető büntetését. Amint az ítélet büntető részét az elítélt letöltötte, felügyelet alatt marad és megkezdí az ítélet preventív részének letöltését, ami alól próbaidőre bocsátható, ha nem jelent veszélyt a társadalomra (lásd *inter alia* a 2003. évi büntetőjogi törvény 269. és 277. szakaszát és az 1997. évi büntetőjogi törvény (ítélkezés) 28. szakaszát). Másrészt az elkövető veszélyessége általában befolyással van mind az elzárás feltételeire és annak esélyére, hogy ítéletük enyhíthető-e, vagy próbaidőre bocsáthatóak-e.

2. A büntetések és a megelőző intézkedések közötti különbség és következményeik

74. A büntetések és megelőző intézkedések közötti különbség tekintetében a tagállamokban, illetve a kérdéses intézkedések minősítéséből levonható következtetések kapcsán meg kell jegyezni, hogy az egyik államban egy adott intézkedés halmozati büntetés, a másikban pedig preventív intézkedés lehet. Ezáltal, példának okáért egy személy szabadon bocsátása utáni felügyelet a francia büntetőjog 131-36-1 cikk *et seq.* alapján halmozati büntetés, míg az olasz büntetőjog 215. és 228. cikke szerint preventív intézkedés.

75. Ezen felül a 2008. február 25-i törvény az ítélet utáni biztonsági őrizetről és a mentális zavarból adódó csökkent büntetőjogi felelősségre vonhatóságról (*Loi relative à la rétention de sûreté et à la déclaration d'irresponsabilité pénale pour cause de trouble mental*), bevezette a biztonsági őrizet fogalmát a francia jogalkotásba. A francia bűnügyi eljárási törvény 706-53-13 cikk alapján ez az intézkedés különösen veszélyes elkövetőkkel szemben alkalmazható, akiknél komoly kockázata van a visszesésnek, mert súlyos személyiségzavarban szenvednek. A francia Alkotmányossági Tanács 2008. február 21-i döntésében (2008. február 26-i, 2008-562. sz. DC, hivatalos közlöny (*Journal officiel*), 3272. old.) úgy határozott, hogy az ilyen biztonsági őrizet, amely nem az elítélt bűnösségén alapult, hanem arra szolgál, hogy megelőzze az újabb bűnelkövetést, nem minősül büntetésnek (a döntés 9. bekezdése). Ebben a minőségben tehát ugyanazt az álláspontot képviseli, mint a biztonsági őrizettel kapcsolatban a német Szövetségi Alkotmánybíróság a német jog tekintetében (lásd fentebb, 31-33. bekezdés). Mindazonáltal a gondnoksági természeténél, valamint az időtartamánál fogva azon tények miatt, hogy határozatlan alkalommal meghosszabbítható és amiért egy bírósági ítélet után rendelik el, a francia Alkotmányossági Tanács úgy döntött, hogy az ítélet utáni biztonsági őrizetbe vétel nem rendelhető el visszamenőleges hatállyal olyan személyek ellen, akiket tetteikért a törvény (a döntés 10. bekezdése) kihirdetése előtt ítélték el. Ebben a tekintetben tehát más következésre jutottak, mint a német Szövetségi Alkotmánybíróság (lásd fentebb, 31-33. bekezdés és 34-37. bekezdés).

C. A nemzetközi megfigyelőtestületek észrevételei a biztonsági őrizetről

1. Az Európa Tanács Emberi Jogi Megbízottja

76. Az Európa Tanács Emberi Jogi Megbízottja, Mr. Thomas Hammarberg az alábbi kijelentéseket tette jelentésében a 2006. október 9-11. és 15-18. között tett látogatása (CommDH (2007) 14, 2007. július 11.) alkalmából az általa „biztosított gondnokságként” (*Sicherungsverwahrung*) hivatkozott eljárás kapcsán

“203. Látogatása során a Biztos több tartományi hatósággal, bíróval és orvosi szakértővel megtárgyalta a biztosított gondnokság kérdését. A Biztos tisztában van a bírókra és orvosi szakértőkre nehezedő nyomásra, amikor döntenük kell egy olyan személy szabadon bocsátásáról, aki súlyos büntettet követhet el ismét. Teljes bizonyossággal nem lehet megállapítani, hogy egy ilyen személy valóban visszaeső lesz-e. A pszichiáterek rendszeresen felmérik az elzárt személyek viselkedését, akik azonban a börtönön kívül máshogyan viselkednek. Emellett nehéz előre látni mindazon körülményeket, amelyek az elkövetőre várnak a börtönön kívül.

204. A Biztos az ilyen típusú elzárások alkalmazásánál különös körülményt javasol. Mielőtt a biztosított gondnoksághoz folyamodnának, az illetékes szerveknek az alternatív intézkedéseket is meg kell fontolniuk. A Biztos aggodalmát fejezte ki a szabadságuktól megfosztott, biztosított gondnokság alá vett személyek növekvő száma miatt. Arra bátorítja a német hatóságokat, hogy független tanulmányokat rendeljen el a biztosított gondnokság alkalmazásáról, hogy felmérjék az intézkedéseket, melyekkel megvédhetik a közösséget és ezeknek hatását az elzárt személyekre nézve.

206. Továbbá a Biztost tájékoztatták, hogy a biztosított gondnokság alá vett személyek gyakran tapasztalják, hogy elveszítik jövőképüket és elhagyják magukat. Ez pszichológiai vagy pszichiátriai ellátásra vonatkozó intézkedések megtételét sugallja. Az orvosi vélemények esetenként megoszlanak a biztosított gondnokság alá vett személyek ellátásának hathatóságáról, de a rehabilitáció és szabadon bocsátás lehetőségét nem szabad kizárni. A biztosított gondnokság alatt őrzött személyeknek ennek megfelelő orvosi ellátásban, vagy egyéb, személyre szabott ellátásban kell részesülniük.”

2. A Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság

77. A 2005. november 20. és december 2. között tett látogatása során, a német kormánynak tett jelentésében, a Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság (CPT) az alábbi megállapításokat tette a „biztonságos elhelyezési egység” (*Sicherungsverwahrung*) kapcsán a Berlin-Tegel börtönben:

“94. A materiális állapotok az egységben jó, illetve kifejezetten jó szinten voltak, több különösen pozitív elemmel: jól felszerelt egyszemélyes szobák higiéniai hozzáféréssel; világos és kellően tágas közösségi terület; kis konyha az őrizetese

számára, ahol forró italokat és könnyű ételeket készíthettek el, illetve külön terület a mosás, szárítás és vasalás részére.

95. Az itt őrzöttek lényegében ugyanazokhoz az aktivitásokhoz férhettek hozzá, mint a többi fogva tartott (munka és oktatási lehetőség stb. terén). Ezen kívül a vonatkozó szabályozásnak megfelelően az itt fogva tartottak több speciális jogosultsággal rendelkeztek. Példának okáért a cellák ajtaja napközben nyitva maradt, az őrizetesekek hosszabb látogatási időt kaptak (havonta két órát az átlagos egy óra helyett), szabadtéri mozgási lehetőséget (egy óra helyett négy órát nem munkanapokon), csomagokat fogadhattak (évi három helyett évi hat alkalommal) illetve költőpénzt kaphattak (ha nem volt munkalehetőség). Megjegyzendő továbbá, hogy minden fogva tartott korlátlanul telefonálhatott.

96. Az intézményi egység elméletben lehetőséget kínált a pozitív gondozotti életkörülményekhez, de nem minden fogva tartott volt képes kihasználni a lehetőségeket, amely nem meglepő, tekintetbe véve, hogy az orvosi személyzet szerint a legtöbb, ha nem az összes őrizetes többszörös személyiségzavarral küzdött. Az elzártak jelentős része motiválatlan volt, csak ketten éltek a szabadtéri mozgáslehetőséggel, hárman dolgoztak teljes állásban, egy személy pedig félállásban. Tizenkét személy kapott munkajánlatot, de nem voltak hajlandók élni vele, ezért a fogva tartottak jelentős többsége tétlenül, egyedül töltötte idejét a cellákban, TV-nézéssel és videojátékok játszásával töltötték az idejüket.

Még azon elzártak között, akik hajlandók voltak a napi teendőiket aktívabban kihasználni, az volt a benyomás, hogy ezekkel az elfoglaltságokkal az időt töltik ki, valódi cél nélkül. Ahogyan arra számítani lehetett, ennek oka feltehetőleg összefüggésben volt a bizonytalan elhelyezési idővel (*Sicherungsverwahrung*). Több megkérdezett őrizetes arra az egyértelmű megállapításra jutott, hogy soha nem szabadulhatnak ki, míg egyikük azt nyilatkozta, hogy csak annyit tehet, hogy felkészül a halálra.

97. A börtön vezetősége szerint a személyzet a speciális ellátási feltételek szerint dolgozott, melynek célja, hogy az elzártakat kibocsáthassák a biztonsági őrizet (*Sicherungsverwahrung*) alól, a fő cél pedig az volt, hogy minimalizálják a közösségre való veszélyességük kockázatát, valamint hogy kezeljék a hosszan tartó szabadságvesztés okozta fizikai és pszichológiai hatásokat. A delegáció ugyanakkor megfigyelte, hogy a gyakorlatban a személyzet (beleértve a szociális munkást) feltűnően nem mutatkozott a részlegben, ezáltal a személyzet és a fogva tartottak közötti kapcsolat minimális volt...

99. Még a többi, a helyzetét jobban kezelő fogvatartott szerint sem volt indokolható a személyzet aktivitásának hiánya. A fogvatartottaknak több felelősséget és nagyobb függetlenséget adni nem vonja maga után, hogy a személyzetnek nem kell törődni velük. A gondoskodás kötelessége nem hanyagolható el, különösen az ilyen, speciális fogvatartottak esetén. A küldöttségnek az a határozott benyomása támadt, hogy maga a személyzet sincs teljesen tisztában azzal, hogyan álljanak hozzá a feladatukhoz. Amellett, hogy lehetővé teszik a fogvatartottaknak, hogy nagyobb befolyással legyenek az életükre, folyamatos támogatásra van szükségük a határozatlan idejű fogva tartással való megbirkózás megkönnyítésére, valamint múltbéli aberráns viselkedésük feldolgozásával, illetve pszichológiai problémáikkal kapcsolatban. A pszichológiai gondozás és támogatás súlyos hiányosságokat mutatott; **a CPT javasolja, hogy azonnali lépéseket tegyenek ezen hiányosságok orvoslására.**

100. A *Sicherungsverwahrung* alá helyezett személyek emberséges ellátását, illetve a koherens eljárás megfelelő alkalmazásának nehéz kérdését a lehető legsürgősebben, a legmagasabb szinten meg kell oldani. Ezekkel a fogvatartottakkal dolgozni minden bizonnyal a legnagyobb kihívás a börtön személyzetének.

A kicsi, de növekvő létszámú fogvatartott potenciálisan bizonytalan idejű elzárása miatt különösen tisztán kell látni az intézményi egység céljait és azt, hogy ezeket a célokat hogyan lehet realiztikusan elérni. A probléma megközelítése kiemelt gondoskodást igényel egy sokoldalúan képzett személyzettől, intenzív együttműködést a fogvatartottakkal egyedi szinten (testreszabott programok alapján), határozott keretek között, a szabadon bocsátás elérésének céljával, amelynek valós lehetőségnek kell lennie. A rendszernek lehetővé kell tennie a családi kapcsolattartást is, amennyiben megoldható.

A CPT Javasolja, hogy a német hatóságok azonnal vizsgálják felül a tegeli börtön *Sicherungsverwahrung* egységét és szükség esetén a többi, hasonló fogvatartottakkal foglalkozó intézményt Németországban, a fenti észrevételek fényében.”

3. Az Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Bizottsága

78. A 2008. július 7-25. közötti ülészak alkalmával, a Franciaország által a polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya 40. cikkére (CCPR; lásd CCPR/C/FRA/CO/4, 2008. július 31.) való hivatkozással benyújtott jelentést lezáró észrevételei során, az Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Bizottsága az alábbi megállapítást tette:

„16. A Bizottság aggodalmát fejezi ki az Állam 2008/174 sz. (2008. február 25.) törvényre hivatkozással azon állítása miatt, hogy bűnessel vádolt személyeket megújítható, egyéves, polgári biztonsági őrizetbe (*rétention de sureté*) helyezze „veszélyességükre” való hivatkozással még az után is, hogy letöltötték eredeti börtönbüntetésüket. Bár az Alkotmányossági Tanács megtiltotta a rendelet visszamenőleges alkalmazását és a bíró, aki a bűnösnek talált vádlottat elítéli fontolóra veheti a jövőben egy polgári, biztonsági őrizetbe vétel lehetőségét az adott ügy eredeti rendelkezésének részeként, ennek ellenére a Bizottság nézőpontja szerint a gyakorlat az Egyezmény 9., 14. és 15. Cikkének értelmében továbbra is vitatható marad.”

A TÖRVÉNY

I. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

79. A kérelmező felpanaszolta, hogy tartós biztonsági elzárása a tíz éves időtartamon túl, amely időtartam a tettei elkövetésekor és az ítélet meghozatalakor hatályos maximális időtartam volt, az Egyezmény 5. Cikk 1. szakaszába ütközik. A cikk vonatkozó passzusai az alábbiak:

„Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján:

(a) törvényes őrizetben tartás az illetékes bíróság által történt elítélést követően; ...

(c) törvényes letartóztatás vagy őrizetbe vétel abból a célból, hogy e bűncselekmény elkövetése alapos gyanúja miatt az illetékes hatóság elé állítsák, vagy amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében vagy annak elkövetése után a szökésben; ...

(e) törvényes őrizetbe vétel fertőző betegségek terjedésének megakadályozása céljából, valamint elmebetegek, alkoholisták, kábítószer-élvezők vagy csavargók őrizetbe vétele; ...”

80. A kormány vitatta ezt a nézetet.

A. A felek beadványai

1. A kérelmező

81. A kérelmező beadványa szerint a biztonsági őrizetbe vételére nem vonatkozott az Egyezmény 5. Cikke 1. szakaszának (a) bekezdése. Nem volt megfelelő okozati összefüggés a tíz év utáni folytatólagos elzárása és 1986-os elítélése között. Amikor a marburgi Regionális Bíróság 1986-ban elrendelte biztonsági őrizetbe vételét, az érvényben lévő rendeletek alapján az elzárás nem lehetett hosszabb tíz évnél. Nem zárható ki, hogy a marburgi Regionális Bíróság nem rendelte volna el a biztonsági őrizetbe vételt, ha tudta volna, hogy az intézkedés tíz évnél tovább is hatályban maradhatott volna. A tíz év letelte utáni folytatólagos biztonsági őrizete éppen ezért kizárólag az 1998. évi törvénymódosításon alapult, amely eltörölte a biztonsági őrizet első periódusának maximális időtartamát, nem pedig az 1986. évi ítéleten. Ha a törvény nem változott volna, 2001-ben automatikusan szabad lábra helyezték volna és az ítéleteket végrehajtó bíróságnak nem lett volna fennhatósága meghosszabbítani a biztonsági őrizetet. A biztonsági őrizet első periódusára vonatkozó abszolút időkorlát fényében, amelyet az ítélet idején hatályos törvények rögzítettek, a maximális időtartamot eltörlő törvénymódosítás arra a kérdésre vonatkozott, hogy a biztonsági őrizet alkalmazható-e és nem csak a végrehajtási intézkedéseket tartalmazza, tehát a kérelmező elítélése és biztonsági őrizete közötti összefüggés a tíz éves elzárás után már nem állt fent.

82. A kérelmező továbbá arra az álláspontra helyezkedett, hogy elzárása se nem „törvényes”, se nem „a törvény által előírt eljárásnak megfelelő” volt, ahogyan azt az 5. Cikk 1. szakasza megköveteli. A Szövetségi Alkotmánybírósággal ellentétben több szakértő alkotmányellenesnek ítélte meg a biztonsági őrizetet és a tíz éves maximális időkorlát eltörlését az első

elzárásra vonatkozóan. A biztonsági őrizet első periódusának maximális időtartamát törvény rögzítette. Mikor a kérelmező elkövette bűncselekményét, nem láthatta előre, hogy ez a maximális időtartam azonnali hatállyal megszűnik, mialatt ő már biztonsági őrizetben van, illetve hogy tíz évnél hosszabb ideig biztonsági őrizetben tarthatják. A kérelmező indokolt elzáráshoz való joga nem állt egyensúlyban a közbiztonsági aggályokkal.

2. A kormány

83. A kormány nézőpontja szerint a kérelmező folytatólagos biztonsági elzárása megfelelt az Egyezmény 5. Cikke 1. szakaszának (a) pontjában foglaltaknak. A kérelmező biztonsági elzárása a tíz év letelte után az „ítélet után” történt, mivel még mindig kellő ok-okozati kapcsolat állt fent kezdeti elítélése és szabadságtól való megfosztása között. 1986. november 17-i ítéletében a marburgi regionális bíróság a kérelmezőt öt év börtönre ítélte és elrendelte biztonsági őrizetét, maximális időtartamra való hivatkozás nélkül. A büntető törvénykönyv rendelkezései alapján a marburgi regionális bíróság, mint ítélező testület határozhatta meg, hogy prevenciós intézkedést rendeljen el, vagy az ítélet végrehajtásáért felelős regionális bíróság döntsön az intézkedés végrehajtásáról, különös tekintettel az elítélt személy biztonsági őrizetének időtartamáról. Következésképpen mint az ítéletet kimondó bíróság és az ítélet végrehajtásáért felelős testület közreműködött a kérelmező „illetékes hatóság általi elítélésében”. A büntető törvénykönyv 2. cikk 6. bekezdése alapján (lásd fentebb, 48. bekezdés), a jogalkotó számára mindig nyitva állt a lehetőség, hogy újra bevezesse a biztonsági őrizet maximális időkorlátozás nélkül, azonnali hatállyal. Ennek fényében az első elzárás maximális időtartamának eltörlése nem törte meg az ok-okozati összefüggést a kérelmező 1986-os eredeti elítélése és folytatólagos biztonsági őrizete között.

84. A kormány továbbá azzal érvelt, hogy a kérelmező folytatólagos biztonsági őrizete „jogos” volt és „összhangban volt a törvény által előírt rendelkezésekkel”, amint azt az 5. Cikk 1. szakasza előírja. A német bíróságok megerősítették, hogy a kérelmező folytatólagos elzárása összhangban van az ország törvényeivel. A kérelmező panaszával ellentétben biztonsági elzárása nem kizárólagosan a büntető törvénykönyv 67d cikkének változására alapult, hanem a marburgi regionális bíróság rendelte el 2001. áprilisában a büntetőeljárás törvényben lefektetett szabályok szerint. Ezen kívül megfelelt az előreláthatóság követelményének. A biztonsági őrizet maximális időtartamának nem kell előreláthatónak lennie az elkövetés idején, és az elkövető veszélyessége nem szükségszerűen szűnik meg a rögzített idő eltelte után. A kérelmező nem várhatta volna el jogosan, hogy az első alkalommal történő biztonsági őrizetbe vétel maximális időtartama ne szűnhessen meg, elsősorban azért, mert ezt az elvárást fontosságában megelőzi a közösség védelme. A büntető

törvénykönyv 2. és 6. cikke szerint a korrekciós és prevenciós intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket a döntés időpontjában érvényes rendelkezések alapján kell meghozni (mind az ítélszéknek és az ítélet végrehajtásért felelős testületnek), nem pedig az elkövetéskor érvényben lévő szabályozás szerint. Ebből fakadóan egyértelmű, hogy a törvényhozó bármikor felhatalmazhatta a bíróságokat, hogy meghatározatlan idejű biztonsági őrizetet rendeljenek el. Ezen felül számos kérelem foglalkozott azzal, hogy ismételten szüntessék meg az első biztonsági őrizetbe vétel maximális időkorlátját, amelyet 1975-ben vezettek be.

85. Ezen felül a kormány kijelentette, hogy a kérelmező folytatólagos biztonsági őrizete nem önkényes alapon történt, mivel a végrehajtásért felelős testületek csak kivételes esetben rendeltek el tíz évnél hosszabb időtartamú elzárást, amely korlátozást később megszüntettek, illetve a hosszabbítás csak akkor lehetett megalapozott, ha fennállt a veszélye annak, hogy az érintett személy súlyos szexuális vagy erőszakos bűncselekményeket követ el.

B. A bíróság értékelése

1. A vonatkozó alapelvek összegzése

a. A szabadságtól megfosztás alapjai

86. Az Egyezmény 5. Cikke 1. szakaszának (a) – (f) pontjai tételesen felsorolják a szabadságtól való megfosztás engedélyezett feltételeit. Csak azok az elzárások törvényesek, amelyek megfelelnek valamely feltételnek (lásd, *inter alia*, *Guzzardi kontra Olaszország*, 1980. november 6., 96. bekezdés, A sorozat 39. sz.; *Witold Litwa kontra Lengyelország*, 26629/95 sz., 49. bekezdés, ECHR 2000-III; és *Saadi kontra Egyesült Királyság* [GC], 13229/03 sz., 43. bekezdés, ECHR 2008-...). Azonban az egyik feltételnek való megfelelés nem zárja ki egy másik feltételnek való megfelelést; a szabadságtól való megfosztás a körülményektől függően több feltétel alapján is igazolt lehet (lásd többek közt *Eriksen kontra Norvégia*, 1997. május 27., 76. bekezdés, *Ítéletekről és döntésekről írott jelentés* 1997-III; *Erkalo kontra Hollandia*, 1998. szeptember 2., 50. bekezdés, *Jelentések* 1998-VI; és *Witold Litwa*, lásd mint fent, 49. bekezdés).

87. Az 5. Cikk 1. szakaszának (a) pontjában az „elítélés” szó kapcsán, tekintettel a francia szövegre („*condamnation*”), meg kell állapítani, hogy a szó mind a bűnösségnek az elkövetés idején érvényes törvények alapján történő megállapítását (lásd *Guzzardi*, mint fent, 100. bekezdés) és a büntetést, vagy egyéb szabadságtól való megfosztási intézkedést (lásd *Van Droogenbroeck kontra Belgium*, 1982. június 24., 35. bekezdés, A sorozat, 50. sz.) egyaránt jelenti.

88. Továbbá az (a) pontban található „követően” szó nem egyszerűen azt jelenti, hogy az „elzárásnak” az „elítélést” időben kell követnie: továbbá az „elzárásnak” az „elítélésből” fakadóan, annak következményeként, attól függően kell megtörténnie (lásd *Van Droogenbroeck*, mint fent, 35. bekezdés). Röviden: kellő ok-okozati összefüggésnek kell lennie az elítélésnek és a kérdéses szabadságvesztésnek (lásd *Weeks kontra Egyesült Királyság*, 1987. március 2., 42. bekezdés, A sorozat 114. sz.; *Stafford kontra Egyesült Királyság* [GC], 46295/99 sz., 64. bekezdés, ECHR 2002-IV; *Waite kontra Egyesült Királyság*, 53236/99 sz., 65. bekezdés, 2002. december 10.; és *Kafkaris kontra Ciprus* [GC], 21906/04 sz., 117. bekezdés, ECHR 2008-...). Mindazonáltal az idő elteltére való tekintettel a kezdeti elítélés és a további szabadságtól való megfosztások közötti kapcsolat fokozatosan gyengül (kontraö.: *Van Droogenbroeck*, mint fent, 40. bekezdés, és *Eriksen*, lásd mint fent, 78. bekezdés). Az (a) pont által megkövetelt ok-okozati kapcsolat idővel megszakadhat, ha olyan helyzet áll elő, amelyben a szabadon engedést megtagadása, vagy az újra elzárás olyan alapon történik meg, amely inkonzisztens az eredeti (ítélőszéki) döntés céljaival, vagy olyan megállapításon alapul, amely nem volt ésszerűen köthető az eredeti célokhoz. Ilyen esetekben egy kezdetben jogszerű elzárás a szabadságtól való önkényes megfosztássá válik és ezáltal nem összeegyeztethető az 5. Cikkkel (kontraö.: *Van Droogenbroeck*, mint fent, 40. bekezdés; *Eriksen*, mint fent, 78. bekezdés; és *Weeks*, mint fent, 49. bekezdés).

89. Továbbá az 5. Cikk 1. szakasz (c) pontja alapján az egyén elzárása akkor indokolt, „amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében”. Az ilyen alapú elzárás azonban nem alkalmazható általános prevenciós célú intézkedésre, amely olyan személy, vagy személyek csoportja ellen irányul, akik folytatólagosan hajlamosak bűncselekmények elkövetésére és ezáltal veszélyt jelentenek másokra. Ez nem tesz mást, mint lehetővé teszi a Szerződő Államoknak, hogy bizonyos eszközökkel megakadályozzanak egy konkrét és meghatározott bűncselekményt (lásd *Guzzardi*, mint fent, 102. bekezdés; kontraö.: *Eriksen*, mint fent, 86. bekezdés). Ez levezethető mind az egyes számú formából („bűncselekmény”) és az 5. Cikk tárgyából, nevezetesen abból, hogy senki sem veszítheti el a szabadságát önkényes okokból (lásd *Guzzardi*, *ibid.*).

b. „Törvényes” elzárás „a törvény által meghatározott eljárással összhangban”

90. A Bíróság joggyakorlatában jól nyomon követhető, hogy az 5. Cikk 1. szakaszának pontjai alapján minden szabadságtól való megfosztásnak azon kívül, hogy bele kell esnie az (a)-(f) pontokban körülírt kivételekbe, „törvényesnek” kell lennie. Ahol az elzárás „törvényessége” kérdéses, beleértve azt a kérdést, hogy „a törvény által meghatározott eljárás”

megfelelően követve lett, az Egyezmény lényegében a nemzeti törvényhozásra utal és lefekteti a tartalmi és eljárási szabályokkal szembeni elvárásokat (lásd, többek közt *Erkalo*, mint fent, 52. bekezdés; *Saadi kontra Egyesült Királyság*, mint fent, 67. bekezdés; és *Kafkaris*, mint fent, 116. bekezdés). Ez elsősorban elvárja, hogy minden letartóztatás és elzárás az ország törvényeinek megfelelő jogi alappal rendelkezzen, de vonatkozik a törvény minőségére is, hogy az megfeleljen a jogállamiságnak, amely az Egyezmény minden Cikkének alapvető koncepciója (lásd *Stafford*, mint fent, 63. bekezdés, és *Kafkaris*, mint fent, 116. bekezdés). A „törvény minősége” jelen esetben arra utal, hogy ha egy ország törvénye felhatalmazást ad a szabadságtól való megfosztásra, annak megfelelő módon elérhetőnek, pontosnak és előreláthatónak kell lennie az alkalmazása során, hogy az önkényesség semmilyen kockázata ne merüljön fel (lásd *Amuur kontra Franciaország*, 1996. június 25., 50. bekezdés, *Jelentések* 1996-III; *Nasrulloyev kontra Oroszország*, 656/06 sz., 71. bekezdés, 2007. október 11.; és *Mooren kontra Németország* [GC], 11364/03 sz., 76. bekezdés, 2009. július 9.). A Az Egyezmény által lefektetett „törvényesség” standardja megköveteli, hogy minden törvénynek kellően pontosnak kell lennie, hogy az adott személy – szükség esetén a megfelelő tanácsadással – a körülményekhez képest megfelelő mértékben előre láthassa, milyen következményekkel jár egy adott cselekedet (lásd *Steel és mások kontra Egyesült Királyság*, 1998. szeptember 23., 54. bekezdés, *Jelentések* 1998-VII, és *Baranowski kontra Lengyelország*, 28358/95 sz., 52. bekezdés, ECHR 2000-III).

91. Az ország törvényeinek való megfelelés azonban nem elégséges: az 5. Cikk 1. szakasza elvárja, hogy minden szabadságtól való megfosztásnak összeegyeztethetőnek kell lennie azzal a céllal, hogy megvédje az egyént az önkényességtől (lásd többek közt: *Winterwerp kontra Hollandia*, 1979. október 24., 37. bekezdés, A sorozat 33. sz.; *Saadi kontra Egyesült Királyság*, mint fent, 67. bekezdés; és *Mooren*, mint fent, 72. bekezdés).

2. Fenti elvek alkalmazása a jelen ügyben

92. A Bíróság feladata eldönteni, hogy a kérelmező, biztonsági őrizetben töltött idejének tíz éven felüli része minősíthető-e a szabadságtól való megfosztásnak az 5. Cikk 1. szakasza (a)-(f) pontjának tükrében. A bíróság először megvizsgálja, hogy a kérelmező kezdeti biztonsági őrizetbe helyezése, mint olyan, megfelel-e valamely engedélyezett elzárási indoknak az 5. Cikk 1. szakaszában foglaltak szerint. Amennyiben nem, úgy megvizsgálandó az a konkrét kérdés, hogy a biztonsági őrizet maximális tíz éves időtartamának eltörlése változtatott-e az 5. Cikk 1. szakaszával való kompatibilitásán, vagy a lejárati időn túli elzárás abban az időszakban nem szorul megválaszolásra.

93. A kormány beadványában a kérelmező biztonsági őrizetbe vételét az 5. Cikk 1. szakasz (a) pontja igazolta. Valóban igaz az a tény, mint azt a

Bizottság többször megállapította, hogy az ítélőszék által elrendelt, börtönbüntetés mellett vagy helyett kirótt biztonsági őrizet jogos és összhangban áll az Egyezmény 5. Cikke 1. szakaszának (a) pontjával, mint „őrizetben tartás az illetékes bíróság által történt elítélést követően” (a német büntető törvénykönyv 66. cikke értelmében elrendelt biztonsági őrizet kapcsán további referenciákért lásd *X. kontra Németország*, 4324/69 sz., Bizottsági döntés 1971. február 4., illetve *Dax kontra Németország*, 19969/92 sz., Bizottsági döntés 1992. július 7.; a „kormány rendelkezése alá” helyezés kapcsán Hollandiában hasonló intézkedés létezik bizonyos mentális rendellenességgel küzdő személyekre nézvést, lásd *X. kontra Hollandia*, 6591/74 sz., Bizottsági döntés 1975. május 26., Döntések és jelentések (Decisions and Reports (DR)) 3, 90. oldal; Norvégiában a biztonsági őrizethez hasonló intézkedés van hatályban a mentális problémákkal küzdők számára, lásd *X. kontra Norvégia*, 4210/69. Bizottsági döntés 1970. július 24-én, 35. sz. gyűjtemény, 1. old *et seq.* további referenciákkal; illetve az egyes mentális rendellenességgel küzdők számára fenntartott speciális intézmény kapcsán Dániában lásd *X. kontra Dánia*, 2518/65 sz., Bizottsági döntés 1965. december 14-én, 18. sz. gyűjtemény, 4. old *et seq.*)

94. A bíróság megerősítette például, hogy Belgiumban a visszaesők és sorozatos elkövetők elhelyezése kormányzati felügyelet alá a börtönbüntetés mellett, elzárásnak minősült „az illetékes bíróság által történt elítélést követően” az Egyezmény 5. Cikke 1. szakaszának (a) pontja vonatkozásában (lásd *Van Droogenbroeck*, fentebb a 33-42. bekezdés). Hasonlóképpen, a bíróság figyelembe vette a norvégiai biztonsági őrizetbe vételi gyakorlatot, amely biztonsági intézkedés volt olyan személyek számára, akik mentális fogyatékossággal vagy rendellenességgel küzdöttek, és amely elvben megfelelt az 5. Cikk 1. szakaszának (a) pontjában foglaltaknak (lásd *Eriksen*, fentebb, 78. bekezdés).

95. A Bíróság megismétli, hogy az „elítélés” az 5. Cikk 1. szakaszának (a) pontjára vonatkozóan bűnösséget fejez ki egy törvénysértés elkövetésében és büntetést vagy egyéb intézkedést vonhat maga után, amely magában foglalja a szabadságvesztést is (lásd 87. bekezdés, fentebb). A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező biztonsági őrizetbe vételét a marburgi regionális bíróság 1986. november 17-i ítélete rendelte el (az ítélőszék), amely bűnösnek találta, *inter alia*, gyilkossági kísérletben (lásd 12. bekezdés, fentebb). 1991. augusztusától a kérelmező, miután letöltötte börtönbüntetését, biztonsági őrizetbe került, mivel az ítélet végrehajtásáért felelős bíróság nem függesztette fel a biztonsági őrizetbe vételi parancsot próbaidőre (lásd 13. bekezdés *et seq.*).

96. A bíróság megelégszik azzal, hogy a kérelmező kezdeti biztonsági elzárása az ítélőszék által 1986-ban történt „elítéléséből” származott. Az ítélőszék gyilkossági kísérletben találta bűnösnek és elrendelte biztonsági őrizetbe vételét, amely olyan büntetés vagy egyéb intézkedés, amely

szabadságvesztéssel jár. A bíróság megállapítja, hogy a kormány nézőpontja szerint a biztonsági őrizet nem az elkövető büntetének súlyától, hanem a közösségre jelentett veszély mértékétől függ (lásd 113. bekezdés lentebb). A bíróság figyelembe veszi, hogy a büntető törvénykönyv 66. cikk 1. szakasza alapján a biztonsági őrizetbe vételi utasítás mindig attól függ és azzal együtt kerül kiadásra, hogy a bíróság az illetőt bűnösnek találta törvénysértés elkövetésében (lásd 49-50. bekezdés fentebb). A kérelmező biztonsági őrizetbe helyezését tehát eleinte az Egyezmény 5. Cikke 1. szakaszának (a) pontja lehetővé tette. A bíróság hozzáteszi azonban, hogy a kormány beadványával ellentétben, az ítélet végrehajtásért felelős bíróság döntése, miszerint a kérelmezőt őrizetben tartották, nem meríti ki az „elítélés” követelményét az 5. Cikk 1 (a) pontja alapján, mivel nem társul bűnösséghez egy törvénysértés elkövetésével.

97. Annak érdekében, hogy eldönthető legyen, hogy a kérelmező biztonsági őrizetben tartása a tízéves perióduson túl igazolt-e az 5. Cikk 1 (a) pontja alapján, a Bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az az elzárás továbbra is az „elítélés után” történt-e meg, másszóval hogy van-e elég ok-okozati összefüggés a kérelmező 1986-os bírósági elítélése és a 2001. szeptember 8. utáni folytatólagos elzárása között.

98. A Bíróság megállapítja, hogy a kormány szerint az ítélőszék a kérelmező biztonsági őrizetét időkorlát nélkül rendelte el, ezért a végrehajtásért felelős bíróság feladat volt meghatározni a biztonsági őrizet időtartamát. Mivel a büntető törvénykönyv 2. cikkének 6. paragrafusa lehetővé tette az első alkalommal biztonsági őrizetbe vetteknek a maximális időkorlát eltörlését, a végrehajtásért felelős bíróságnak lehetősége volt elrendelni a kérelmező folytatólagos biztonsági őrizetbe vételét a tízéves időszakon túl, miután a törvényt 1998-ban módosították. A kormány érvelése szerint a büntető törvénykönyv 67d cikkének módosítása nem törte meg az ok-okozati kapcsolatot a kérelmező elítélése és folytatólagos elzárása között.

99. A Bíróságot ez az indoklás nem győzte meg. Igaz ugyan, hogy az ítélőszék 1986-ban rendelte el a kérelmező biztonsági őrizetét anélkül, hogy meghatározta volna az időtartamát. Az ítélőszék azonban a büntető törvénykönyv vonatkozó rendelkezései alapján (66. és 67c-e cikk, lásd a 49. bekezdést *et seq.* Fentebb) soha nem határozzák meg a büntetések időtartamát; ahogyan azt a kormány maga is betérjesztette, az ítélőszékeknek csak arra van felhatalmazásuk, hogy eldöntsék a biztonsági őrizetbe helyezést egy elkövető esetén. Az ítéletvégrehajtó bíróság feladata ezek után eldönteni a végrehajtás részleteit, beleértve a biztonsági őrizet pontos időtartamát. Az ítéletvégrehajtó bíróság azonban csak az ítélőszék által meghatározott keretek között szabhatta meg a biztonsági őrizet időtartamát, az adott időben hatályos törvények alapján.

100. A Bíróság észrevételezi, hogy az ítélőszék 1986-ban adta utasításba a kérelmező biztonsági őrizetét. Abban az időszakban az ilyen típusú

bíróági utasítás a büntető törvénykönyv aktuális 67d cikk 1. bekezdésének olvasatában (lásd 52. bekezdés fentebb) azt jelentette, hogy a kérelmező, aki ellen első alkalommal hoztak biztonsági őrizetbe vételi ítéletet, legfeljebb tíz évig maradhatott biztonsági őrizetben. Ha tehát nem lett volna a büntető törvénykönyv 67d cikkének 1998. évi módosítása (lásd 53. bekezdés fentebb), amelyet alkalmazhatónak nyilvánítottak azokra a biztonsági őrizetbe vételi utasításokra is (mint például a kérelmezőé), melyek az előtt léptek hatályba, hogy a törvényt módosították volna (a Büntető Törvénykönyvet bevezető rendelet 1a(3) szakasza; lásd 54. bekezdés fentebb), a kérelmezőt a tíz év lejártával szabadon kellett volna bocsátani függetlenül attól, hogy még mindig veszélyesnek tartották-e a közösségre nézve. A törvény változása nélkül az ítéletvégrehajtó testületnek nem lett volna fennhatósága meghosszabbítani a kérelmező biztonsági őrizetének időtartamát. Ezáltal a Bíróság úgy találja, hogy nem volt megfelelő ok-okozati kapcsolat a ítéletvégrehajtó által 1986-ban meghozott, kérelmezővel szembeni ítélet és a biztonsági őrizeti idő tíz éven túli meghosszabbítására, mert azt csak egy 1998-as törvénymódosítás tette lehetővé.

101. A bíróság tekintetbe veszi, hogy jelen ügyet ebben a tekintetben meg kell különböztetni a *Kafkaris*-ügytől (lásd fentebb). A *Kafkaris* perben megfelelő ok-okozati összefüggést tártak fel a kérelmező elítélése és húsz éves szabadságvesztése utáni elzárásnak. Mr. Kafkaris húsz éven túli fogva tartása megfelelt az ítéletet meghozó bírósági döntésnek, amely életfogytiglani börtönt szabott ki és határozottan kinyilvánította, hogy az érintett személy a büntető törvénykönyv által lehetővé tett, élete végéig szóló elzárásra lett ítélve, nem pedig húsz évre, mint azt a börtönszabályozás kimondta, amely szabályozás abban az időszakban alárendelt volt a büntető törvénykönyvhöz képest (ibid., 118-21. bekezdés). Ezzel szemben a jelen ügyben érintett személy biztonsági őrizetbe vételét a tíz éves időszakon túl nem az ítéletvégrehajtó bírósága rendelte el az adott időben érvényes büntető törvénykönyv rendelkezéseinek hatására.

102. A Bíróság továbbá megvizsgálja, hogy a kérelmező biztonsági őrizetét a tíz éves időszakon túl igazolja-e az 5. Cikk 1. szakaszának bármelyik pontja. A bíróság megjegyzi, hogy ebben a tekintetben a helyi bíróságok nem foglalkoztak ezzel a kérdéssel, mert a német Alaptörvény alapján nem kellett megtenniük. A bíróság megállapítja, hogy a (b), (d) és (f) pontok egyértelműen nem relevánsak. Az 5. Cikk 1. szakaszának (c) pontja alatti második lehetőség alapján egy személy elzárása igazolható, „amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében”. A jelen esetben a kérelmező folytatólagos elzárását az ítéletvégrehajtó bíróság arra az indoklásra hivatkozva rendelte el, hogy a kérelmező további súlyos bűncselekményeket követhet el (azokhoz hasonlóan, amik miatt korábban elítélték), ha szabadon bocsátják (lásd 18. és 23. bekezdés fentebb). Ezek a potenciális, további bűnelkövetések azonban nem eléggé megalapozottak és specifikusak, mint

ahogy azt a Bíróság joggyakorlata elvárja (lásd *Guzzardi*, mint fent, 102. bekezdés), különös tekintettel az elkövetésük helyére és idejére, valamint áldozataira, ezért nem esnek az 5. Cikk 1. szakasza (c) pontjának hatálya alá. Ezt a megállapítást megerősíti az 1. szakasz (c) pontjának értelmezése az 5. Cikk egészének figyelembevételével. Az 5. Cikk 3. szakasza alapján minden fogva tartottat a Cikk 1. szakaszának (c) pontjával összhangban a lehető leghamarabb (ésszerű határidőn belül) bíróság elé kell állítani és ügyében ítéletet kell hirdetni, vagy szabad lábra kell helyezni. A biztonsági őrizetbe vett személyeket azonban nem kell gyorsan bíróság elé állítani és elítélni még el nem követett, potenciális bűntetteikért. A Bíróság ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy a kriminológiai tapasztalat azt mutatja, hogy a többszörösen büntetett személyek körében nagyobb a visszaesés kockázata attól függetlenül, hogy biztonsági őrizetbe helyezték-e (lásd még az Európai Tanács Emberi Jogi Biztosa 2007. július 11-i jelentésének 203. bekezdését, fentebb a 76. bekezdésben).

103. A bíróság továbbá fontolóra vette, hogy a kérelmezőnek biztonsági őrizetben kellett volna-e maradnia 2001. szeptembere után az 5. Cikk 1. szakaszának (e) pontja alapján, hivatkozással arra, hogy „elmebeteg”. Bár nem zárja ki annak lehetőségét, hogy egyes bűnelkövetők biztonsági őrizetbe vétele megfelel az elzárási feltételeknek, megjegyzendő, hogy a Frankfurt am Main-i fellebbviteli bíróság döntése szerint ebben az ügyben a kérelmező már nem szenvedett súlyos mentális rendellenességtől (lásd 22. bekezdés fentebb). Mindenesetre a német bíróságok nem elmebetegségre hivatkozva hozták meg azon döntésüket, hogy tovább elzárva tartják a kérelmezőt. Éppen ezért az elzárása az 5. Cikk 1 (e) pontja alapján sem volt indokolt a továbbiakban.

104. A Bíróság továbbá megjegyzi, hogy ez a beadvány kérdéseket vet fel a kérelmező elzárásának jogosságával kapcsolatban. A bíróság megismétli, hogy az egyes nemzetek törvényeinek képviselniük kell egy bizonyos minőséget és alkalmazásuk során előreláthatóságot kell biztosítaniuk, hogy elkerüljék az önkényesség kockázatát (lásd 90. bekezdés fentebb). A Bíróságnak komoly aggályai vannak azzal kapcsolatban, hogy a kérelmező a megfelelő időpontban előre láthatta volna bizonyos mértékig, a körülményekhez képest, hogy a vétségeinek következtében korlátlan időre biztonsági őrizetbe vehetik. A bíróság különösen kétli, hogy a kérelmező előre láthatta volna, hogy a vonatkozó jogi rendelkezések azonnali hatállyal módosulhatnak, miután elkövette tettét. Mindazonáltal a fentiek tükrében, mivel megállapításra került, hogy a kérelmező biztonsági őrizetbe vétele a tízéves időszakon túl nem volt jogos az 5. Cikk 1. szakaszának bármely pontja alapján, ezeknek a kérdéseknek az eldöntése nem szükséges.

105. Következésképpen az Egyezmény 5. Cikk 1. szakaszának sérelme megvalósult.

II. AZ EGYEZMÉNY 7. CIKKÉNEK VÉLT SÉRELME

106. A kérelmez felpanaszolta továbbá, hogy a biztonsági őrizet visszamenőleges hatályú meghosszabbítása a maximális tíz évről meghatározatlan időtartamra sértette azon jogát, hogy ne kapjon súlyosabb büntetést, mint amennyi a bűncselekménye elkövetésekor kiszabható volt. A kérelmező az Egyezmény 7. Cikkének 1. szakaszára hivatkozik az alábbiak szerint:

„1. Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a hazai vagy nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.”

107. A kormány vitatta a kérelmező megállapítását.

A. A felek beadványai

1. A kérelmező

108. A kérelmező beadványa szerint visszamenőlegesen súlyosabb büntetést róttak ki rá, amely ellenkezik az Egyezmény 7. Cikke 1. szakaszának második mondatában foglaltakkal, mivel a biztonsági őrizetének meghosszabbítása az után történt, hogy már tíz éve őrizetben volt. A biztonsági őrizet „büntetésnek” minősül a cikk értelmezése szerint. A kérelmező azt állította, hogy a hazai bíróságok szerint, mióta a biztonsági őrizet megjelent a német büntetőjogban, nem minősült „büntetésnek”, ezért visszamenőlegesen is alkalmazni lehetett. A kérelmező szerint ennek az indoklásnak kevesebb jelentőséget kell tulajdonítani, mivelhogy a biztonsági őrizetet az 1993. november 24-i, visszaeső bűnözőkről szóló törvény vezette be a náci kormányzás idején. A büntetésvégrehajtási törvény 129. szakasza szerint (lásd a 64. bekezdést fentebb), a kérdéses rendelkezés, amely bűncselekmény hatására került kirovásra és a bűnügyi bíróságok hajtották végre, ugyanazt a célt szolgálták, mint a börtönbüntetés (lásd a büntetésvégrehajtási törvény 2. szakaszát fentebb, 63. bekezdés), nevezetesen, hogy megvédjék a közösséget az elkövetőtől (megelőzés), és hogy segítsenek az elkövetőnek visszaigazodni a börtönön kívüli élethez (újra bevezetés a társadalomba).

109. A kérelmező nézőpontja szerint a biztonsági őrizet természeténél fogva szintén büntetés volt. Ezt azzal a ténnyel illusztrálta, hogy az intézkedést a bűnügyi bíróságok rendelték el egy bűncselekmény kapcsán, és a végrehajtására vonatkozó szabályokat a büntetésvégrehajtási törvény tartalmazta. A biztonsági őrizet az elkövető büntettségéhez társult, nem utolsósorban azért, mert csak bizonyos, korábbi bűncselekmények után

rótták ki és nem lehetett olyan személy ellen alkalmazni, aki bűnügyi felelősségre vonhatóság nélkül cselekedett.

110. A kérelmező továbbá hangsúlyozta, hogy nem voltak speciális intézmények Németországban a biztonsági őrizetben tartottak számára. Az ilyen fogvatartottakat hagyományos börtönben őrizték, ahol kisebb előnyöket élveztek a büntetésüket töltőkkel szemben (lásd a büntetvégrehajtási törvény 131-135. szakaszát; lásd mint fent, 64-65. bekezdés), mint például hogy saját ruháikat viselhették. A gyakorlatban azonban ezek a kiváltságok sem változtattak a tényen, hogy a biztonsági őrizetbe vétel végrehajtása nem különbözött jelentősen a börtönbüntetéstől. A kérelmező, mint biztonsági őrizetben lévő személy kevesebb lehetőséget kapott az ítélete körülményeinek enyhítésére, mint az átlagos bebörtönzöttek. Ezen kívül az átlagos bebörtönzötteknek járó intézkedéseken túl semmilyen speciális segítséget nem kaptak a biztonsági őrizetben lévők ahhoz, hogy felkészülhessenek a börtönön kívüli életre. A kérelmező életkörülményei a schwalmstadti börtönben, biztonsági őrizetben, nem különbözött azoktól a körülményektől, mint amit akkor tapasztalt, mikor büntetésének nagyobb részét töltötte ott. Ugyanúgy dolgozott, mint amikor a börtönbüntetését töltötte és az alkalmi, kísérelővel engedélyezett, rövid idejű eltávozásokon túl semmiféle erőfeszítést nem tettek, hogy felkészítsék a börtönön túli életre és terápiás kezelésben sem részesült. Ha az elzártak valós helyzetét szemléljük szemben a büntető törvénykönyv szövegezésével, az tapasztalható, hogy nem volt lényegi különbség a börtönbüntetés és a biztonsági őrizet között.

111. Továbbá a határozatlan idejű biztonsági őrizet súlyosságát, amelyet mindössze ötéves börtönbüntetése után járulékosan róttak ki rá, bizonyítja az a tény, hogy ennek következtében a kérelmezőt egyedül a biztonsági őrizetbe vételi utasítás alapján, már tizennyolc éve van őrizetben, megfosztva a szabadságától. A kérelmező állítása szerint ennek következtében jóval hosszabb ideig volt elzárva, mint azok az elítéltek, akik vele ellentétben embert öltek és csak börtönbüntetést kellett letölteniük további biztonsági őrizet nélkül. Tekintetbe véve, hogy 1986. évi letartóztatásától számítva összesen már huszonkét éve van elzárva, ami alatt összesen két incidens történt, melyek hosszú évekkal korábban, szigorú börtönkörülmények között történtek bizonyította, hogy megtanult uralkodni az érzelmein és folytatólagos elzárása nem volt indokolt.

112. A kérelmező állítja, hogy a visszamenőleges hatállyal meghosszabbított biztonsági őrizete, melyet bűncselekményei elkövetése idején a törvény tíz éves elzárásban maximalizált, megszegte azt az elvet, amely szerint csak a törvény szabhatja meg a büntetést (*nulla poena sine lege*), és amelyet a 7. Cikk tartalmaz.

2. *A kormány*

113. A kormány nézőpontja szerint a kérelmező biztonsági őrizetbe vétele tíz évnél hosszabb időre nem szegte meg a 7. Cikk 1. szakaszának tilalmát a visszamenőleges hatállyal megnövelt büntetések kapcsán, mivel a biztonsági őrizet nem „büntetés” volt a fenti rendelet szellemében. A német bűnügyi törvénykezés kétsávós szankcionálási rendszer alapján működik, amely szigorú különbséget tesz a büntetések, valamint a korrekciós és prevenciós intézkedések között. A büntetések célja a megtorlás volt, amely az elkövetett bűncselekmény mértékéhez igazodott. A korrekciós és prevenciós intézkedések viszont megelőző természetűek és azért rendelhetik el őket, mert az elkövető veszélyt jelenthet másokra, az általa elkövetett büntett súlyától függetlenül. Ez a kétsávós rendszer 1933-ban került bevezetésre, és a demokratikusan választott törvényhozás többször is felülvizsgálta és megerősítette a második világháború óta. A biztonsági őrizet olyan végső intézkedés, amelyet csak a közösség védelmében, veszélymegelőzés céljából, a legveszélyesebb elkövetők ellen alkalmaznak, amint azt a büntető törvénykönyv korlátozó feltételei meghatároznak a biztonsági őrizetbe vétel és annak meghosszabbítása terén (lásd 47. és 49-56. bekezdés fentebb), illetve a német bíróságok is csak korlátozott mértékben alkalmazzák. A büntetéssel ellentétben a biztonsági őrizet bármikor próbaidőre felfüggeszthető, feltéve, hogy elvárható, hogy az őrizetes nem követ el súlyos bűncselekményt a börtönön kívül. Amint azt a Szövetségi Alkotmánybíróság a jelen eset kapcsán megerősítette, a biztonsági őrizet nem büntetés, amelyre vonatkozhatna a visszamenőleges hatályú büntetés tiltása.

114. A kormány szerint a biztonsági őrizetbe vételi utasítás végrehajtása jelentősen különbözik a börtönbüntetések végrehajtásától, mind jogalkotói szempontból (lásd a büntetésvégrehajtási törvény 129-135. szakaszát; lásd mint fent, 64-65. bekezdés), mind gyakorlati szempontból. Igaz, hogy gazdasági okokból nem volt külön biztonsági őrizetre alkalmas intézmény a tartományban, tekintettel arra is, hogy az ellátás milyen feltételeit kellett biztosítani. Egyetlen, központi, ilyen típusú intézmény létrehozása az egész országban a biztonsági őrizetesekek számára lehetetlenné tenné a rokonok látogatását, illetve az elzárt személyek visszailleszkedését segítő látogatását. A biztonsági őrizetben tartott személyeket ezért a börtönökben külön szárnyban helyezték el. Az átlagos elítéltekhez képest a biztonsági őrizetben tartott személyeknek számos kiváltságuk volt: joguk volt saját ruháikat viselni, hosszabb látogatási idő járt nekik (legalább havi két óra). Több költőpénzt kaptak és több csomagot kaphattak, mint az átlagos rabok. Ha akartak, külön cellát is kaphattak, amelynek ajtaja napközben nyitva volt, és amelyet személyes igényeik szerint berendezhettek. A kérelmező biztonsági őrizetét tekintve a kormány hangsúlyozta, hogy azért nem kapott tovább terápiás kezelést, mert a pszichiáter, akivel konzultált, teljesnek ítélte a kezelését. A kérelmező szinte minden nap beszélhetett a szociális

munkással és saját kezdeményezésére az illetékes pszichológussal, és részt vehetett egy kéthetente összeülő csoportos beszélgetésen. A pszichiátriai szakértő javaslatával összhangban a kérelmező biztonsági őrizetének körülményei enyhítve lettek, például rövid időre kísérő nélkül is távozhatt (lásd 43-44. bekezdés, fentebb).

115. A biztonsági őrizet súlyossága és időtartama önmagában nem elég, hogy „büntetésnek” minősüljön a 7. Cikk 1. szakaszának értelmezésében. Az illetékes bíróságok megállapították, hogy a kérelmező még mindig veszélyt jelentett a közösségre, attól függetlenül, hogy követett-e el vétségeket a börtönben. A kormány továbbá azt állítja, hogy a Bíróság ítélete alapján, a *Kafkaris* (lásd fentebb, 151-52. bekezdés) ügyben a későbbi változások, amelyek nem voltak hatással az eredeti ítélet által kiszabott büntetésre, csak az ítélet végrehajtásának hosszára, nem sértették a 7. cikk 1. szakaszát. Ez még jelentősebben vonatkozik az ehhez hasonló esetekre, amelyben az eredeti ítélet megelőző intézkedést (szemben a büntetéssel) rendelt el, méghozzá a biztonsági őrizetbe vételt, időkorlát megadása nélkül.

116. A kormány hangsúlyozza, hogy a büntetések, illetve korrekciós és prevenciós intézkedések kettős rendszere tette lehetővé, hogy a büntetéseket minden elkövető számára annyira korlátozzák, amennyi feltétlenül szükséges volt az elkövető büntetésének kompenzálására. Amint az Európa Tanács bűnügyi statisztikái mutatják (lásd 68. bekezdés fentebb), Németországban alacsony a letöltendő börtönbüntetések száma, a bíróságok pedig rövid börtönbüntetéseket szabnak ki az Európai Tanács többi tagállamához képest. Ez mutatja, hogy a kétsávós rendszer korlátozó és felelősségteljes ítélkezési gyakorlatot eredményezett. Az Alaptörvénybe foglalt elv, mely szerint a büntetés mértéke nem haladhatja meg a büntett súlyosságát, megakadályozta, hogy a német bűnügyi bíróságok hosszabb börtönbüntetéseket szabjanak ki biztonsági őrizet helyett, amely megelőző célt szolgált a társadalom többi tagjának védelme érdekében. A Konvenció egyéb államai, külön tekintettel Ausztriára, Dániára, Olaszországra, Liechtensteinre, San Marinóra, Szlovákiára és Svájcra, szintén alkalmazták a biztonsági őrizet megelőző intézményét.

B. A Bíróság értékelése

1. A vonatkozó irányelvek összefoglalása

117. Az Egyezmény 7. Cikkének garanciája, amely a jogalkotás lényegi eleme, fontos helyet foglal el az Egyezmény védelmi rendszerében és kihangsúlyozza az a tény, hogy a 15. Cikk értelmében háború és egyéb vészhelyzet esetén sem szenvedhet károsodást ez a garancia. Úgy kell elemezni és alkalmazni, ahogy a céljából és szándékából ered, olyan módon,

amely hatékony biztosítékot nyújt az önkényes ítélkezés, elítélés és büntetés ellen (lásd *S.W. kontra Egyesült Királyság*, 1995. november 22., 34. bekezdés, A sorozat 335-B sz.; *C.R. kontra Egyesült Királyság*, 1995. november 22., 32. bekezdés, A sorozat 335-C sz.; *Streletz, Kessler és Krenz kontra Németország* [GC], 34044/96, 35532/97 és 44801/98 sz., 50. bekezdés, ECHR 2001-II; és *Kafkaris*, mint fent, 137. bekezdés).

118. A 7. Cikk *inter alia* megtestesíti azt az elvet, hogy csak a törvény határozhat meg egy bűncselekményt és írhat elő büntetést (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Bár tiltja a büntető törvények visszamenőleges alkalmazását egy elítélt kárára (lásd *Kokkinakis kontra Görögország*, 1993. május 25., 52. bekezdés, A sorozat, 260-A sz.), illetve a meglévő vétségek kiterjesztést olyan cselekedetekre, melyek korábban nem minősültek annak, a cikkely egyúttal lefekteti az elvet, amely szerint a büntetőjogot nem lehet széleskörűen alkalmazni az elkövető kárára, például analógiák útján (lásd *Uttley kontra Egyesült Királyság* (dec.), 36946/03 sz., 2005. november 29.; illetve *Achour kontra Franciaország* [GC] 67335/01 sz., 41. bek., ECHR 2006-IV).

119. A „törvényre” utalva a 7. Cikk ugyanarra az elvre utal, mint amelyre az Egyezmény többi, hivatkozó része, egy olyan koncepcióra, amely minőségi elvárásokat feltételez, például a hozzáférhetőség és előreláthatóság elvét (lásd *Cantoni kontra Franciaország*, 1996. november 15., 29. bekezdés, *Jelentések* 1996-V; *Coëme és mások kontra Belgium*, 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 és 33210/96 sz., 145. bekezdés, ECHR 2000-VII; és *Achour*, mint fent, 42. bekezdés). Ezeknek a minőségi követelményeknek meg kell felelni mind a bűncselekmények definíciójában és a vonatkozó büntetések meghatározásában (lásd *Achour*, fentebb, 41. bekezdés, és *Kafkaris*, fentebb, 140. bekezdés). Az érintett személynek a vonatkozó intézkedés szövegezéséből meg kell tudnia állapítani, szükség esetén jogtanácsosi segítséggel, hogy milyen cselekedetek és mulasztások teszik büntethetővé és milyen büntetés szabható ki az elkövetett cselekedetért vagy mulasztásért (vö: *Cantoni*, mint fent, 29. bekezdés; *Uttley*, mint fent; és *Kafkaris*, mint fent, 140. bekezdés).

120. A 7. Cikk által említett „büntetés” mértékében autonóm. A 7. Cikk által említett védelem nyújtásához a Bíróságnak a külsőségek mögé tekintve magának kell megállapítania, hogy egy adott intézkedés lényegében „büntetésnek” minősül-e ezen rendelkezés értelmében (lásd *Welch kontra Egyesült Királyság*, 1995. február 9., 27. bekezdés, A sorozat 307-A sz.; *Jamil kontra Franciaország*, 1995. június 8., 30. bekezdés, A sorozat 317-B sz.; és *Uttley*, mint fent). A 7. Cikk 1. bekezdés második mondata arra utal, hogy egy büntetés létének a felmérése azon kell alapuljon, hogy a kérdéses intézkedés egy „bűncselekmény” kapcsán történt ítélet következtében került-e kiszabásra. Egyéb vonatkozó tényezők lehetnek az intézkedések jellemzése az adott ország törvényei szerint, az intézkedés természete és célja, a meghozásában és végrehajtásában érintett intézkedések, és a

súlyosság (lásd *Welch*, mint fent, 28. bekezdés; *Jamil*, mint fent, 31. bekezdés; *Adamson kontra Egyesült Királyság* (dec.), 42293/98 sz., 1999. január 26.; *Van der Velden kontra Hollandia* (dec.), 29514/05 sz., ECHR 2006-XV; és *Kafkaris*, mint fent, 142. bekezdés). Az intézkedés súlya azonban önmagában nem döntő, mivel, példának okáért számos nem büntető jellegű, megelőző természetű intézkedés jelentős hatással járhat az érintett személyre (lásd *Welch*, mint fent, 32. bekezdés; vö: *Van der Velden*, mint fent).

121. Mind a Bizottság, mind a Bíróság az ítélkezési gyakorlatában különbséget tesz olyan intézkedések között, melyek lényegében „büntető” jellegűek és amelyek a „büntetés” „végrehajtását” vagy „betartását” szolgálják. Következésképpen, amennyiben egy intézkedés természete vagy célja az ítélet enyhítése vagy korábbi szabadon bocsátást eredményező változás, ez nem képezi a „büntetés” részét a 7. Cikk olvasatában (lásd, *inter alia*, *Hogben kontra Egyesült Királyság*, 11653/85 sz., 1986. március 3-i bizottsági döntés, DR 46, 231. old.; *Grava kontra Olaszország*, 43522/98 sz., 51. bekezdés, 2003. július 10; és *Kafkaris*, lásd mint fent, 142. bekezdés). A gyakorlatban azonban a fenti különbség nem mindig egyértelmű (lásd *Kafkaris*, *ibid.*, és *Monne kontra Franciaország* (dec.), 39420/06 sz., 2008. április 1.).

2. Ezen elvek alkalmazása jelen ügyre

122. A Bíróság ekképpen megvizsgálja, hogy az előbb említett elvek tükrében a kérelmező biztonsági őrizetének meghosszabbítása a maximális tíz éven túl, határozatlan időre, megszegte-e a visszamenőleges hatályú büntetések tilalmát a 7. Cikk 1. bekezdés második mondata alapján.

123. A Bíróság megállapítja, hogy a kérelmező 1985-ben elkövetett gyilkossági kísérlete idején a biztonsági őrizetbe vételi parancs, melyet egy ítélőszék első alkalommal ró ki a vádlottra, a büntető törvénykönyv abban az időpontban hatályban lévő 67d cikk 1. bekezdésének értelmében azt jelentette, hogy a kérelmezőt legfeljebb tíz évig lehet biztonsági őrizetben tartani (lásd fentebb: 99-100. bekezdés). A büntető törvénykönyv 67d cikkének 1998. évi módosítása alapján, a Büntető Törvénykönyvet bevezető rendelet 1a(3) szakasza olvasatában, amely azonnali hatállyal eltörölte a maximális időhatárt, az ítéletvégrehajtó testületek 2001-ben elrendelték a kérelmező folytatólagos biztonsági őrizetben tartását a tíz éves időtartamon túl. Ezáltal tehát a kérelmező biztonsági őrizete visszamenőleges hatállyal lett meghosszabbítva egy olyan törvény alapján, amely a kérelmező bűnelkövetése után lépett hatályba, és amikor a kérelmező már több mint hat évet biztonsági őrizetben töltött.

124. A Bíróságnak az ítélkezési gyakorlat által megalapozott feltételeket figyelembe véve el kell döntenie, hogy a kérelmező biztonsági őrizete „büntetésnek” minősül-e a 7. Cikk 1. szakaszának második mondata alapján. A Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező biztonsági őrizetét a

marburgi regionális bíróság rendelte el 1986-ban, miután a kérelmezőt „bűncselekményért” elítélte, nevezetesen gyilkossági kísérletre és rablásra hivatkozva. A büntető törvénykönyv 66. cikk 1. bekezdése alapján a biztonsági őrizet csak olyan személyre szabható ki, aki többek között szándékos bűncselekményért legalább két év börtönbüntetést kapott (lásd 49-50. bekezdés fentebb).

125. A német törvények alapján a biztonsági őrizet jellemzését illetően a Bíróság észrevételezi, hogy Németországban egy ilyen intézkedés nem büntetésnek minősül, amelyre a visszamenőleges hatályú tiltás vonatkozna. Az ítéletek végrehajtásáért felelős testületek észrevételeit a jelen ügyben megerősítette a Szövetségi Alkotmánybíróság is egy alapos indoklással ellátott ítéletben (lásd 27-40. bekezdés fentebb). A német büntetőjog rendelkezései alapján a biztonsági őrizet korrekciós és prevenciós intézkedésnek minősül. Az ilyen típusú intézkedéseket a német bünygi jog mindig megkülönböztette a büntetésektől a régóta megalapozott kétsávós szankcionálási rendszerben. A büntetésekkel ellentétben ezen intézkedések nem a bűncselekményt szankcionálták, hanem pusztán megelőzési céllal alkalmazták a közösségre veszélyesnek ítélt személyekkel szemben. Ezt az egyértelmű megállapítást a Bíróság álláspontja szerint nem kérdőjelezi meg az a tény, hogy a biztonsági elzárást a német büntetőjog, ahogyan arra a kérelmező rámutatott, az 1933. november 24-i, visszaeső bűnözőkről szóló, vagyis náci uralom idején bevezetett törvény léptette hatályba. Amitn a Bizottság 1971-ig visszamenőleg megállapította (lásd *X. kontra Németország*, fentebb idézve), a biztonsági őrizettel kapcsolatos rendelkezéseket a német jogalkotó több alkalommal is megerősítette 1945. óta.

126. Mindazonáltal, mint azt fentebb, a 120. bekezdésben hangsúlyozásra került, a 7. Cikk által értelmezett „büntetés” független, következésképpen a Bíróság dolga megállapítani, hogy egy adott intézkedés büntetésnek minősül-e, az adott ország joggyakorlatában meghatározottaktól függetlenül. Ennek kapcsán a Bíróság megjegyzi, hogy ugyanazon intézkedés esetlegesen büntetésnek minősülhet egy államban és preventív intézkedésnek egy másikban, amelyre a *nulla poena sine lege* nem vonatkozik. Ezáltal a visszaesők és megrögzött elkövetők „kormány rendelkezése alá helyezése” például a német törvénykezéshez hasonló megelőző elzárással rendelkező Belgiumban büntetésnek számít (lásd *Van Droogenbroeck*, fentebb idézve, 19. bekezdés). A Francia Alkotmányossági Tanács a maga részéről, 2008. február 21-döntésében (2008-562 DC sz.) megállapítja, hogy a nemrég a francia törvényhozásba beemelt biztonsági őrizet nem minősíthető büntetésnek, de nem rendelhető el visszamenőlegesen, különös tekintettel a korlátlan időtartamú kiszabhatóságára (lásd 75. bekezdés fentebb; bővebb példákért lásd a 74. bekezdést fentebb).

127. A Bíróság tehát tovább vizsgálja a biztonsági őrizeti eljárás természetét. A Bíróság megjegyzi, hogy a börtönbüntetéshez hasonlóan a biztonsági őrizet is a szabadság elvesztésével jár. Továbbá, tekintetbe véve a módozatot, amellyel a biztonsági őrizetbe vételeket végrehajtják Németországban a gyakorlatban, a hagyományos bebörtönzéshez képest, feltűnő, hogy a biztonsági őrizetbe vett személyeket hagyományos börtönökben zárják el, még ha külön épületrészben is. Az olyan kisebb eltérések a börtönre ítélt személyek és a biztonsági őrizetben lévők között, mint például a biztonsági őrizetesek ruhaviselési szabadsága, vagy az otthonosabban berendezhető cellák nem leplezik el azt a tényt, hogy nincs érdemi különbség a börtönbüntetésre és a biztonsági őrizetre ítélt elzárási körülményei között. Ezt tovább illusztrálja az a tény, hogy a büntetésvégrehajtási törvényben kevés rendelkezés foglalkozik részletesebben a biztonsági őrizet végrehajtásáról, valamint a börtönbüntetési ítéletek végrehajtása *mutatis mundi* kerülnek alkalmazásra (lásd a nevezett törvény 129-135. bekezdését, illetve 64-65. bekezdés fentebb).

128. Továbbá, a biztonsági őrizetbe vettek helyzetének realitását figyelembe véve a Bíróság nem tudja elfogadni a kormány azon érvelését (lásd a 113. bekezdést fentebb), hogy a biztonsági őrizet pusztán megelőzési és nem büntetési célt szolgál. Ezen kívül a Bíróság megjegyzi, hogy a büntető törvénykönyv 66. cikke alapján a megelőző biztonsági őrizetbe vételi utasítást csak olyan személyek ellen lehet elrendelni, akiket ismételten bűnösnek találtak adott súlyú bűncselekmények elkövetésében. A Bíróság megjegyzi, hogy látszólag nincsenek speciális intézkedések, eszközök illetve intézmények, a már meglévő, hagyományos büntetés végrehajtó intézeteken kívül, amelyek biztonsági őrizetesek számára készültek és amelyek kialakításukkal csökkenthetik az ilyen személyek jelentette veszélyt, ezáltal olyan időtartamra korlátozva az elzárásuk idejét, amely feltétlenül szükséges ahhoz, hogy ne kövessenek el további bűncselekményeket.

129. A Bíróság egyetért az Európa Tanács Emberi Jogi Megbízottja (lásd a jelentése 206. bekezdését, 76. bekezdés, fentebb), valamint a CPT (lásd a jelentés 100. bekezdését, 77. bekezdés, fentebb) megfigyeléseivel, amelyek szerint a biztonsági őrizetbe vettek a potenciálisan határozatlan időtartamú elzárás által kiemelten pszichológiai gondozásra és támogatásra szorulnak. A bűnmegelőzési cél eléréséhez szükséges lenne, amint azt a CPT meggyőzően megállapította „kiemelt gondoskodásra (...) egy sokoldalúan képzett személyzettől, intenzív együttműködést a fogvatartottakkal egyedi szinten (testreszabott programok alapján), határozott keretek között, a szabadon bocsátás elérésének céljával, amelynek valós lehetőségnek kell lennie.” A Bíróság figyelembe veszi, hogy a biztonsági őrizetbe vett személyeknek olyan támogatás és gondozás szükséges, amely valódi kísérletet tesz arra, hogy csökkentse a visszaeső

elkövetés esélyét, ezáltal betöltve a bűnmegelőző szerepét és lehetővé téve a fogvatartottak szabadulását. A Bíróság figyelembe veszi, hogy, „ezekkel a fogvatartottakkal dolgozni minden bizonnyal a legnagyobb kihívás a börtön személyzetének” (lásd a CPT-jelentés 100. bekezdését, fentebb a 77. bekezdésben). Tekintve véve azonban a biztonsági őrizet határozatlan idejét, határozott próbálkozások szükségesek az őrizeteselek ellátására, akik alapvetően önről képtelenek tenni a szabadulásukért. A Bíróság megállapítja, hogy jelenleg hiányoznak a további, érdemleges intézkedések azokon kívül, melyek a hosszú időre bebörtönzött foglyoknak általában elérhetőek, hogy biztosítani lehessen az érintett személyek további bűncselekményeinek megelőzését.

130. Továbbá, a büntetésvégrehajtási törvény 2. és 129. szakasza alapján a büntetések, illetve a korrekciós és prevenciós intézkedések végrehajtása kettős célt szolgál, nevezetesen azt, hogy megvédje a közösséget és hogy segítsen az elzártnak társadalmilag felelősségteljes életet élnie a börtön után. Bár állítható, hogy a börtönbüntetések büntető célt szolgálnak, míg a korrekciós és prevenciós intézkedések célja a megelőzés, az egyértelmű, hogy ezen szankciók között átfedés mutatható ki. Továbbá, a határozatlan időtartam miatt a biztonsági elzárás értelmezhető további büntetésként az érintett számára, és elrettentő összetevőt is tartalmaz. Mindenesetre, ahogy a Bíróság korábban megállapította, a megelőzés célja megegyezhet a büntetés céljával és tekinthető a büntetés egyik alkotóelemének (lásd *Welch*, mint fent, 30. bekezdés).

131. A biztonsági őrizetbe vételi utasítások és azok végrehajtásának eljárásait illetően a Bíróság megállapítja, hogy a biztonsági őrizetbe vételt a (bűnügyi) ítélőszék rendeli el. A végrehajtását a végrehajtó szervek határozzák meg egy külön eljárás során, vagyis olyan bíróságok, melyek a bűnügyi igazságszolgáltatási rendszerhez tartoznak.

132. Végezetül a biztonsági őrizetbe vétel súlyosságát illetően, amely önmagában véve nem perdöntő (lásd a 120. bekezdést fentebb), a Bíróság megállapítja, hogy ez az intézkedés olyan elzárást foglal magában, amely a törvény 1998-as változását követően nem rendelkezik időbeli korláttal. Továbbá, a biztonsági őrizetbe vétel próbaidőre felfüggesztésének feltétele, hogy egy bíróság kimondja, nem áll fent a veszélye, hogy az érintett személy további, súlyos bűncselekményeket kövessen el (lásd a büntető törvénykönyv 67d cikkét, lásd az 53. bekezdést fentebb), amely feltételt nehéz teljesíteni (ez ügyben lásd az Emberi Jogok Biztosának megállapításait, például „lehetetlen teljes bizonyossággal megjósolni, hogy egy személy valóban elkövet-e további bűncselekményeket”; a jelentés 203. bekezdése, idézve fentebb, 76. bekezdés). Ebből fakadóan a Bíróság nem tehet mást, mint megállapítja, hogy ez az intézkedés a legsúlyosabb, ha nem a legsúlyosabb intézkedés, amely a német büntetőjog szerint foganatosítható. A Bíróság ennek kapcsán megjegyzi, hogy a kérelmező jóval a börtönbüntetésén túlmutató módon szenvedett a folytatólagos

biztonsági őrizet eredményeképpen (amely ezen időpontig több mint háromszorosa az eredeti börtönbüntetésének).

133. A fentiek figyelembe vételével a Bíróság, a külsőségeken túl tekintve és saját következtetését levonva arra a megállapításra jut, hogy a német büntető törvénykönyv szerinti biztonsági őrizet „büntetésnek” minősíthető az Egyezmény 7. Cikkének 1. szakasza szempontjából.

134. A Bíróság továbbá kihangsúlyozza, hogy különbséget tett az ítélkezési gyakorlatában a lényegében „büntetésnek” tekinthető intézkedések (amelyekre a büntetőjogban a visszamenőlegesség egyértelműen tiltott), illetve a „büntetés” „végrehajtását” vagy „betartatását” érintő intézkedések között (lásd fentebb, 121. bekezdés). A bíróságnak tehát el kell döntenie, hogy egy intézkedés, amely korlátozott időtartamú elzárást korlátlan időtartamúra változtatott, további büntetésnek minősül-e, vagy csak a kérelmező által elkövetett bűncselekmény és amiatt az abban az időpontban érvényes szabályozás szerinti ítélet végrehajtására és betartatására vonatkozott.

135. A Bíróság megállapítja, hogy a kormány beadványában az ítélőszék a kérelmező biztonsági őrizetét időtartam meghatározása nélkül rendelte el. Indoklásukban azt állították, hogy az intézkedés meghosszabbítása csupán az ítélőszék által kimondott büntetés végrehajtását jelentette. A Bíróság nincs meggyőződve ennek az érvelésnek a helyességéről. Amint fentiekben megállapította (lásd 99-101. bekezdés és 123. bekezdés), abban az időpontban, amikor a kérelmező elkövette a bűncselekményét, az ítélőszék biztonsági őrizetbe vételről szóló utasítása, a büntető törvénykönyv akkor érvényben lévő, 67d cikk 1. bekezdésének értelmében azt jelentette, hogy a kérelmezőt legfeljebb tíz évig lehet biztonsági őrizetben tartani. A kérelmező biztonsági őrizetének meghosszabbítása a végrehajtó testület által, a büntető törvénykönyv módosított 67d cikke alapján, nem csak a büntetés végrehajtásával (megelőző elzárás legfeljebb tíz évig) áll kapcsolatban az elkövetés időpontjában érvényes törvények szerint, hanem további büntetésnek minősül, melyet a kérelmezőre visszamenőleges hatállyal róttak ki egy olyan törvény alapján, amelyet az után hoztak, hogy a kérelmező elkövette volna a bűncselekményt.

136. Ebben a tekintetben a jelenlegi esetet ismételten el kell különíteni a *Kafkaris*-ügytől (lásd fent). *Kafkaris* büntetését életfogytiglani büntetésben állapították meg az elkövetés idején érvényes törvények alapján. Nem állítható az, hogy lényegét tekintve egy életfogytiglani szabadságvesztés egyenértékű lenne egy húszéves börtönbüntetéssel (ibid., 143. bekezdés et seq.). Ezzel szemben jelen esetben az alkalmazott büntető törvények a bűncselekmények elkövetése idején egyértelműen tíz évben maximalizálták az első alkalommal kiszabható biztonsági őrizet időtartamát.

137. A fentieket figyelembe véve a Bíróság arra a megállapításra jutott, hogy az Egyezmény sérelme a 7. Cikk 1. szakaszának vonatkozásában megvalósult.

III. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

138. Az Egyezmény 41. Cikke kimondja:

„Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

139. A kérelmező legalább 172000 euró (EUR) nem anyagi kár megtérítését követelte a törvénytelen fogva tartás hosszú idejére való tekintettel 2001-től kezdve, amely egyértelműen ellentétes volt az 5. és 7. Cikkkel, annak ellenére, hogy számos hosszadalmas eljárást kezdeményezett a német bíróságoknál, hogy elérje szabadulását. A kérelmező a kompenzáció tekintetében a Bíróság által a *Karatas kontra Törökország* ([GC] 23168/94 sz. ECHR 1999-IV) és a *Kokkinakis kontra Görögország* (1993. május 25., A sorozat, 260-A sz.) ügyekben megítélt összegekre hivatkozott, továbbá azt állította, hogy havi 2000 EUR kompenzációra tart igényt, ami megfelel a németországi átlagos havi jövedelem összegének. Anyagi kártérítésként a kérelmező azt nyilatkozta, hogy az eljárások során jogi segítséget kapott a német bíróságok előtti képviselőre. A kérelmező ügyvédje kérte, hogy minden kifizetés az ő saját számlájára történjen, az ügyvédi meghatalmazás alapján, amely őt, *inter alia*, felruházta azzal, hogy kifizetést fogadjon el a másik féltől az eljárás során.

140. A kormány a kérelmező nem anyagi jellegű kártérítésének igényét túlzónak találta. Érvelésük szerint a büntetőjogi eljárások kompenzációjáról szóló törvény (*Gesetz über die Entschädigung für Strafverfolgungsmaßnahmen*) 7. és 3. szakasza alapján a jogtalan fogvatartásért napi 11 EUR összeg fizetendő. A kormány a Bíróság belátására birta a megfelelő összeg megállapítását.

141. A Bíróság megállapítja, hogy a kérelmező őrizetben tartása a tíz éves időszakon túl az Egyezmény 5. Cikkének 1. szakaszába és a 7. Cikk 1. szakaszába ütközött, ezért a kérelmezőt 2001. szeptember 8-tól (lásd 19. bekezdés fentebb) számítva az Egyezménnyel ellentétesen tartották elzárva. Ez nem anyagi jellegű károkat, pl. szorongást és lelki megterhelést okozott, melyet nem lehet kellően kompenzálni pusztán a szabálytalanság megállapításával. Az eset minden körülményét figyelembe véve, a megfelelő alapot kalkulálva a Bíróság 50000 EUR összeget, valamint minden felmerülő adóösszeg kártérítést ítél meg a kérelmezőnek. A kérelmező ügyvédje által bemutatott meghatalmazásra való tekintettel, amely felruházta őt azzal, hogy kifizetéseket fogadjon a másik féltől az eljárás során, a Bíróság a kérelmezőnek megítélt összeget az ügyvéd bankszámlájára való átutalással rendeli el.

B. Költségek és kiadások

142. A kérelmező, aki jogi segítségnyújtást kapott mind a hazai, mind a nemzetközi bíróság előtt, nem nyújtott be költségtérítési igényt egyik eljárás során sem. Ennek megfelelően a bíróság nem szab meg díjazást ebben a kérdésben.

C. Késedelmi kamatok

143. A bíróság úgy ítéli meg, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi bank marginális kölcsönkamatán kell alapulnia, amelyhez további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 5. Cikke 1. szakaszának sérelmét;
2. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 7. Cikke 1. szakaszának sérelmét;
3. *Megállapítja*, hogy
 - (a) a felelős államnak az ítélet véglegesítésétől számított három hónapon belül, az Egyezmény 44. Cikkének 2. szakasza értelmében, 50000 EUR (ötvenezer euró) nem anyagi kártérítést kell fizetnie a kérelmezőnek, valamint minden egyéb adóterhet, amely vonatkozhat a kártérítésre, a kérelmező ügyvédjének számlára történő banki átutalással;
 - (b) a fent említett három hónap lejárátát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó értékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után;
4. *Elutasítja* a kérelmező jogos elégtételre vonatkozó további igényeit.

Készült angol és francia nyelven, kihirdetésre kerül írásosan 2009. december 17-én a bírósági szabályzat 77. szabály 2. és 3. bekezdése alapján.

Claudia Westerdiek
Hivatalvezető

Peer Lorenzen
Elnök

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának hivatalos nyelvei az angol és a francia. Ez a fordítás semmire nem kötelezi a Bíróságot, mely annak minőségéért sem vállal jótállást. Letölthető az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogi HUDOC adatbázisából (<http://hudoc.echr.coe.int>) vagy bármely más adatbázisból, mellyel a Bíróság megosztotta. Nem kereskedelmi céllal sokszorosítható abban az esetben, ha a teljes ügycím feltüntetésre kerül a fenti jogfenntartással együtt. Ha a fordítás bármely részét kereskedelmi célra kívánja felhasználni, kérjük lépjen kapcsolatba velünk az alábbi e-mail címen: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.